



В сегодняшней жизни многое зависит от того, знаешь ли ты свои права, свои обязанности, можешь ли ты себя защитить. Однако количество законов и различных постановлений, инструкций, правил и т.д., постоянно увеличивается, и разобраться во всем этом порой не под силу даже юристу, не говоря уже обо всех остальных. К тому же во всех нормативных актах есть «лазейки», знать которые не только полезно, но и часто бывает необходимо.

Именно для того, чтобы каждый мог использовать всю мощь законов в свою пользу, мы создали учебный курс, под названием «[Сам себе юрист](#)».

Начать обучение на этом курсе и узнать больше можно на сайте [yurist-online.com](http://yurist-online.com)

## Кримінально-процесуальний Кодекс України ( від статті 94 до статті 236-8 )

### *Зміст документу*

<a href="#">Кримінально-процесуальний Кодекс України ( від статті 94 до статті 236-8 )</a>	<a href="#">1</a>
<a href="#">Розділ другий від статті 94 до статті 236-8</a>	<a href="#">5</a>
<a href="#">Глава 8 ПОРУШЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ СПРАВИ</a>	<a href="#">5</a>
<a href="#">Стаття 94. Приводи і підстави до порушення кримінальної справи</a>	<a href="#">5</a>
<a href="#">Стаття 95. Заяви і повідомлення про злочин</a>	<a href="#">5</a>
<a href="#">Стаття 96. Явка з повинною</a>	<a href="#">5</a>
<a href="#">Стаття 97. Обов'язковість прийняття заяв і повідомлень про злочини і порядок їх розгляду</a>	<a href="#">6</a>
<a href="#">Стаття 98. Порядок порушення справи</a>	<a href="#">6</a>
<a href="#">Стаття 98-1. Запобіжне обмеження щодо особи, відносно якої порушено кримінальну справу</a>	<a href="#">7</a>
<a href="#">Стаття 98-2. Вручення чи направлення копії постанови про порушення кримінальної справи</a>	<a href="#">7</a>
<a href="#">Стаття 99. Відмова в порушенні справи</a>	<a href="#">7</a>
<a href="#">Стаття 99-1. Оскарження рішень про відмову в порушенні кримінальної справи</a>	<a href="#">8</a>
<a href="#">Стаття 100. Нагляд прокурора за законністю порушення кримінальної справи</a>	<a href="#">8</a>
<a href="#">Глава 9 ОРГАНИ ДІЗНАННЯ І ДОСУДОВОГО СЛІДСТВА</a>	<a href="#">8</a>
<a href="#">Стаття 101. Органи дізнання</a>	<a href="#">8</a>

Стаття 102. Органи досудового слідства.....	9
Глава 10 ДІЗНАННЯ.....	9
Стаття 103. Повноваження органів дізнання.....	9
Стаття 104. Порядок провадження дізнання у кримінальних справах.....	9
Стаття 106. Затримання органом дізнання підозрюваного у вчиненні злочину.....	10
Стаття 106-1. Порядок короточасного затримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочину.....	11
Стаття 107. Допит підозрюваного у вчиненні злочину.....	11
Стаття 108. Строки провадження дізнання.....	11
Стаття 109. Закінчення дізнання.....	12
Стаття 110. Оскарження дій і постанов органів дізнання.....	12
Глава 11 ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДОСУДОВОГО СЛІДСТВА.....	12
Стаття 111. Провадження досудового слідства.....	12
Стаття 112. Підслідність.....	12
Стаття 113. Початок провадження досудового слідства.....	15
Стаття 114. Повноваження слідчого.....	15
Стаття 114-1. Повноваження начальника слідчого відділу.....	16
Стаття 115. Затримання слідчим підозрюваного у вчиненні злочину.....	16
Стаття 116. Місце провадження досудового слідства.....	16
Стаття 117. Розв'язання спорів про підслідність.....	16
Стаття 118. Окремі доручення.....	17
Стаття 119. Провадження слідства в справі декількома слідчими.....	17
Стаття 120. Строки досудового слідства.....	17
Стаття 121. Недопустимість розголошення даних досудового слідства.....	17
Стаття 122. Порядок роз'яснення прав потерпілому.....	18
Стаття 123. Визнання цивільним позивачем.....	18
Стаття 124. Притягнення як цивільного відповідача.....	18
Стаття 125. Обов'язок забезпечення цивільного позову і передбаченої законом конфіскації майна.....	18
Стаття 126. Порядок забезпечення цивільного позову і можливої конфіскації майна.....	18
Стаття 127. Залучення понять.....	19
Стаття 128. Залучення перекладача.....	19
Стаття 128-1. Участь спеціаліста при проведенні слідчих дій.....	19
Стаття 129. Розгляд клопотань слідчим.....	20
Стаття 130. Постанова слідчого і прокурора.....	20
Глава 12 ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ОБВИНУВАЧЕННЯ І ДОПИТ ОБВИНУВАЧЕНОГО.....	20
Стаття 131. Притягнення як обвинуваченого.....	20
Стаття 132. Постанова про притягнення як обвинуваченого.....	20
Стаття 133. Строк пред'явлення обвинувачення.....	21
Стаття 134. Порядок виклику обвинуваченого.....	21
Стаття 135. Обов'язковість явки обвинуваченого.....	21
Стаття 136. Привід обвинуваченого.....	21
Стаття 137. Встановлення місця перебування обвинуваченого.....	21
Стаття 138. Оголошення розшуку обвинуваченого.....	22
Стаття 139. Розшук обвинуваченого.....	22
Стаття 140. Порядок пред'явлення обвинувачення.....	22
Стаття 141. Зміна і доповнення обвинувачення.....	22
Стаття 142. Роз'яснення обвинуваченому його прав на слідстві.....	22
Стаття 143. Допит обвинуваченого.....	23
Стаття 144. Пред'явлення обвинувачення глухим, німим, сліпим, а також особам, які визнані обмежено осудними та їх допит.....	23

Стаття 145. Протокол допиту обвинуваченого.....	23
Стаття 146. Власноручний запис обвинуваченим своїх показань.....	24
Стаття 147. Відсторонення обвинуваченого від посади.....	24
Глава 13 ЗАПОБІЖНІ ЗАХОДИ.....	24
Стаття 148. Мета і підстави застосування запобіжних заходів.....	24
Стаття 149. Запобіжні заходи.....	25
Стаття 150. Обставини, що враховуються при обранні запобіжного заходу.....	25
Стаття 151. Підписка про невиїзд.....	25
Стаття 152. Особиста порука.....	25
Стаття 153. Порядок вирішення питання про грошове стягнення з поручителя в разі ухилення обвинуваченого від явки до органів дізнання чи слідства.....	26
Стаття 154. Порука громадської організації або трудового колективу.....	26
Стаття 154-1. Застава.....	26
Стаття 155. Взяття під варту.....	27
Стаття 156. Строки тримання під вартою.....	28
Стаття 158. Виконання постанови про застосування як запобіжного заходу взяття під варту.....	29
Стаття 159. Заходи піклування про неповнолітніх дітей заарештованого.....	29
Стаття 160. Заходи по охороні майна ув'язненого.....	30
Стаття 161. Повідомлення про взяття обвинуваченого під варту.....	30
Стаття 162. Побачення з заарештованим.....	30
Стаття 163. Нагляд командування військової частини.....	30
Стаття 165. Загальні положення щодо порядку застосування, скасування і зміни запобіжного заходу.....	30
Стаття 165-1. Постанова (ухвала) про застосування, скасування чи зміну запобіжного заходу.....	31
Стаття 165-2. Порядок обрання запобіжного заходу.....	31
Стаття 165-3. Порядок продовження строків тримання під вартою.....	32
Глава 14 ДОПИТ СВІДКА І ПОТЕРПІЛОГО.....	33
Стаття 166. Порядок виклику свідка для допиту.....	33
Стаття 167. Допит свідка.....	33
Стаття 168. Допит неповнолітнього свідка.....	33
Стаття 169. Допит німого або глухого свідка.....	33
Стаття 170. Протокол допиту свідка.....	34
Стаття 171. Виклик і допит потерпілого.....	34
Глава 15 ОЧНА СТАВКА, ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ДЛЯ ВПІЗНАННЯ.....	34
Стаття 172. Очна ставка.....	34
Стаття 173. Проведення очної ставки.....	34
Стаття 174. Пред'явлення особи для впізнання.....	35
Стаття 175. Пред'явлення предметів для впізнання.....	35
Стаття 176. Протокол пред'явлення для впізнання.....	35
Глава 16 ОБШУК І ВИІМКА.....	36
Стаття 177. Підстави для проведення обшуку та порядок надання згоди на його проведення.....	36
Стаття 178. Підстави для проведення виїмки та порядок надання згоди на її проведення.....	36
Стаття 179. Обов'язковість видачі предметів і документів.....	37
Стаття 180. Час проведення обшуку і виїмки.....	37
Стаття 181. Особи, в присутності яких провадяться обшук і виїмка.....	37
Стаття 182. Умови проведення обшуку і виїмки в приміщеннях дипломатичних представництв.....	37
Стаття 183. Порядок проведення обшуку і виїмки.....	38

Стаття 184. Обшук особи та виїмка у неї предметів і документів.....	38
Стаття 185. Нерозголошення обставин особистого життя обшукуваних.....	39
Стаття 186. Вилучення предметів і документів.....	39
Стаття 187. Накладення арешту на кореспонденцію і зняття інформації з каналів зв'язку..	39
Стаття 187-1. Огляд і виїмка кореспонденції та дослідження інформації, знятої з каналів зв'язку.....	40
Стаття 188. Протокол обшуку і виїмки.....	40
Стаття 189. Обов'язковість вручення копії протоколу обшуку або виїмки.....	41
<b>Глава 17 ОГЛЯД, ОСВІДУВАННЯ, ВІДТВОРЕННЯ ОБСТАНОВКИ ТА ОБСТАВИН ПОДІЇ</b>	<b>41</b>
Стаття 190. Проведення огляду.....	41
Стаття 191. Порядок проведення огляду.....	41
Стаття 192. Огляд трупа.....	42
Стаття 193. Проведення освідування.....	42
Стаття 194. Відтворення обстановки і обставин події.....	42
Стаття 195. Протокол огляду, освідування і відтворення обстановки та обставин події.....	42
<b>Глава 18 ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ</b>	<b>43</b>
Стаття 196. Порядок призначення експертизи.....	43
Стаття 197. Права обвинуваченого при призначенні і проведенні експертизи.....	43
Стаття 198. Проведення експертизи в експертній установі.....	44
Стаття 199. Одержання зразків для експертного дослідження.....	44
Стаття 200. Висновок експерта.....	44
Стаття 201. Допит експерта.....	44
Стаття 202. Пред'явлення обвинуваченому матеріалів експертизи.....	44
Стаття 203. Призначення додаткової або повторної експертизи.....	44
Стаття 204. Визначення психічного стану обвинуваченого.....	44
Стаття 205. Направлення обвинуваченого на стаціонарну експертизу.....	44
<b>Глава 19 ЗУПИНЕННЯ ДОСУДОВОГО СЛІДСТВА</b>	<b>45</b>
Стаття 206. Підстави та порядок зупинення слідства.....	45
Стаття 207. Зупинення слідства, коли місцезнаходження обвинуваченого невідоме.....	45
Стаття 208. Зупинення слідства при тимчасовому тяжкому захворюванні обвинуваченого.....	45
Стаття 209. Зупинення слідства, коли не встановлено особи, яка вчинила злочин.....	46
Стаття 210. Відновлення слідства.....	46
Стаття 211. Закриття справи, в якій слідство зупинено.....	46
<b>Глава 20 ЗАКІНЧЕННЯ ДОСУДОВОГО СЛІДСТВА</b>	<b>46</b>
Стаття 212. Форми закінчення досудового слідства.....	46
Стаття 213. Підстави до закриття справи.....	46
Стаття 214. Порядок закриття справи.....	46
Стаття 215. Оскарження постанови про закриття справи.....	47
Стаття 216. Відновлення слідства в закритій справі.....	47
Стаття 217. Ознайомлення потерпілого, цивільного позивача і цивільного відповідача з матеріалами справи.....	47
Стаття 218. Оголошення обвинуваченому про закінчення слідства і пред'явлення йому матеріалів справи.....	48
Стаття 219. Права захисника при ознайомленні з усіма матеріалами справи.....	48
Стаття 220. Протокол про оголошення обвинуваченому про закінчення слідства і про пред'явлення йому і його захисникові матеріалів справи.....	48
Стаття 221. Розв'язання клопотань, заявлених при ознайомленні з матеріалами справи.....	49
Стаття 222. Пред'явлення обвинуваченому та іншим учасникам процесу додаткових матеріалів слідства.....	49
Стаття 223. Обвинувальний висновок.....	49

<a href="#">Стаття 224. Додатки до обвинувального висновку.....</a>	<a href="#">49</a>
<a href="#">Стаття 225. Направлення справи прокуророві.....</a>	<a href="#">50</a>
<a href="#">Стаття 226. Закінчення досудового слідства у справах осіб, визнаних неосудними.....</a>	<a href="#">50</a>
<a href="#">Глава 21 НАГЛЯД ПРОКУРОРА ЗА ВИКОНАННЯМ ЗАКОНІВ ОРГАНАМИ ДІЗНАННЯ І ДОСУДОВОГО СЛІДСТВА.....</a>	<a href="#">50</a>
<a href="#">Стаття 227. Повноваження прокурора по здійсненню нагляду за виконанням законів органами дізнання і досудового слідства.....</a>	<a href="#">50</a>
<a href="#">Стаття 228. Перевірка прокурором справи з обвинувальним висновком.....</a>	<a href="#">51</a>
<a href="#">Стаття 229. Рішення прокурора в справі з обвинувальним висновком.....</a>	<a href="#">52</a>
<a href="#">Стаття 230. Складання прокурором нового обвинувального висновку.....</a>	<a href="#">52</a>
<a href="#">Стаття 231. Зміна прокурором обвинувачення.....</a>	<a href="#">52</a>
<a href="#">Стаття 232. Направлення прокурором справи до суду.....</a>	<a href="#">52</a>
<a href="#">Стаття 232-1. Дії прокурора у справах, які надійшли до нього від слідчого щодо направлення в суд для вирішення питання про звільнення від кримінальної відповідальності.....</a>	<a href="#">53</a>
<a href="#">Стаття 233. Строк розгляду прокурором справ, що надійшли від органів дізнання або слідчого.....</a>	<a href="#">53</a>
<a href="#">Глава 22 ОСКАРЖЕННЯ ДІЙ СЛІДЧОГО І ПРОКУРОРА.....</a>	<a href="#">53</a>
<a href="#">Стаття 234. Оскарження дій слідчого.....</a>	<a href="#">53</a>
<a href="#">Стаття 235. Розв'язання скарг прокурором.....</a>	<a href="#">54</a>
<a href="#">Стаття 236. Оскарження дій прокурора.....</a>	<a href="#">54</a>
<a href="#">Стаття 236-1. Оскарження до суду постанови про відмову в порушенні справи.....</a>	<a href="#">54</a>
<a href="#">Стаття 236-2. Розгляд суддею скарги на постанову про відмову в порушенні справи.....</a>	<a href="#">54</a>
<a href="#">Стаття 236-5. Оскарження до суду постанови про закриття справи.....</a>	<a href="#">55</a>
<a href="#">Стаття 236-6. Розгляд суддею скарги на постанову про закриття справи.....</a>	<a href="#">55</a>
<a href="#">Стаття 236-7. Оскарження до суду постанови про порушення справи.....</a>	<a href="#">56</a>
<a href="#">Стаття 236-8. Розгляд судом скарги на постанову про порушення справи.....</a>	<a href="#">56</a>

Кримінально-процесуальний кодекс України

## **Розділ другий від статті 94 до статті 236-8**

Порушення кримінальної справи,  
дізнання і досудове слідство

### **Глава 8 ПОРУШЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ СПРАВИ**

#### **Стаття 94. Приводи і підстави до порушення кримінальної справи**

Приводами до порушення кримінальної справи є:

- 1) заяви або повідомлення підприємств, установ, організацій, посадових осіб, представників влади, громадськості або окремих громадян;
- 2) повідомлення представників влади, громадськості або окремих громадян, які затримали підозрювану особу на місці вчинення злочину або з поличним;
- 3) явка з повинною;
- 4) повідомлення, опубліковані в пресі;
- 5) безпосереднє виявлення органом дізнання, слідчим, прокурором або судом ознак злочину.

Справа може бути порушена тільки в тих випадках, коли є достатні дані, які вказують на наявність ознак злочину.

### **Стаття 95. Заяви і повідомлення про злочин**

Заяви або повідомлення представників влади, громадськості чи окремих громадян про злочин можуть бути усними або письмовими. Усні заяви заносяться до протоколу, який підписують заявник та посадова особа, що прийняла заяву. При цьому заявник попереджується про відповідальність за неправдивий донос, про що відмічається в протоколі.

Письмова заява повинна бути підписана особою, від якої вона подається. До порушення справи слід пересвідчитися в особі заявника, попередити його про відповідальність за неправдивий донос і відібрати від нього відповідну підписку.

Повідомлення підприємств, установ, організацій і посадових осіб повинні бути викладені в письмовій формі.

Повідомлення представників влади, громадськості або окремих громадян, які затримали підозрювану особу на місці вчинення злочину або з поличним, можуть бути усними або письмовими.

### **Стаття 96. Явка з повинною**

Явка з повинною — це особисте, добровільне письмове чи усне повідомлення заявником органу дізнання, дізнавачу, слідчому, прокурору, судді або суду про злочин, вчинений чи підготовлюваний ним, до порушення проти нього кримінальної справи. Якщо кримінальну справу вже порушено за наявністю ознак злочину, таке повідомлення заявником має бути зроблене до винесення постанови про притягнення його як обвинуваченого.

Усна заява заноситься до протоколу, в якому зазначаються відомості про особу заявника і викладений зміст заяви від першої особи. Протокол підписують заявник і посадова особа, яка склала протокол.

Якщо усна заява про явку з повинною зроблена в судовому засіданні, то відомості про особу заявника і зміст його заяви заносяться до протоколу судового засідання і підписуються заявником. Головуючий протягом трьох днів надсилає витяг із протоколу судового засідання відповідному прокурору.

Письмова заява про явку з повинною має бути підписана заявником і посадовою особою органу дізнання, дізнавачем, слідчим або прокурором, якими прийнята заява, із зазначенням на заяві дати її прийняття.

(Стаття 96 в редакції Закону N 3082-III від 07.03.2002)

### **Стаття 97. Обов'язковість прийняття заяв і повідомлень про злочини і порядок їх розгляду**

Прокурор, слідчий, орган дізнання або суддя зобов'язані приймати заяви і повідомлення про вчинені або підготовлювані злочини, в тому числі і в справах, які не підлягають їх віданню.

По заяві або повідомленню про злочин прокурор, слідчий, орган дізнання або суддя зобов'язані не пізніше триденного строку прийняти одне з таких рішень:

- 1) порушити кримінальну справу;
- 2) відмовити в порушенні кримінальної справи;
- 3) направити заяву або повідомлення за належністю.

Одночасно вживається всіх можливих заходів, щоб запобігти злочиніві або припинити його. За наявності відповідних підстав, що свідчать про реальну загрозу життю та здоров'ю особи, яка повідомила про злочин, слід вжити необхідних заходів для забезпечення безпеки заявника, а також членів його сім'ї та близьких родичів, якщо шляхом погроз або інших протиправних дій щодо них робляться спроби вплинути на заявника.

Коли необхідно перевірити заяву або повідомлення про злочин до порушення справи, така перевірка здійснюється прокурором, слідчим або органом дізнання в строк не більше десяти днів шляхом відібрання пояснень від окремих громадян чи посадових осіб або витребування необхідних документів.

Заява або повідомлення про злочини до порушення кримінальної справи можуть бути перевірені шляхом проведення оперативно-розшукової діяльності. Проведення визначених у законодавчих актах України окремих оперативно-розшукових заходів проводиться з дозволу суду за погодженням з прокурором поданням керівника відповідного оперативного підрозділу або його заступника. Постанова судді про надання такого дозволу виноситься і на неї може бути принесена апеляція з додержанням порядку і у випадках, передбачених статтями 177, 178 і 190 цього Кодексу.

(Стаття 97 із змінами, внесеними згідно із Законами N 1381-XIV від 13.01.2000, N 2533-III від 21.06.2001 – набуває чинності з 29.06.2001)

### **Стаття 98. Порядок порушення справи**

При наявності приводів і підстав, зазначених у статті 94 цього Кодексу, прокурор, слідчий, орган дізнання або суддя зобов'язані винести постанову про порушення кримінальної справи, вказавши приводи і підстави до порушення справи, статтю кримінального закону, за ознаками якої порушується справа, а також дальше її спрямування.

Якщо на момент порушення кримінальної справи встановлено особу, яка вчинила злочин, кримінальну справу повинно бути порушено щодо цієї особи.

Справи, зазначені в частині 1 статті 27 цього Кодексу, порушуються народним суддею, а у випадках, передбачених частиною 3 статті 27 цього Кодексу, Д прокурором.

Після порушення справи:

- 1) прокурор направляє справу для провадження досудового слідства або дізнання;
- 2) слідчий починає досудове слідство, а орган дізнання починає дізнання;
- 3) суд справу про злочин, зазначений у частині першій статті 27 цього Кодексу, призначає до розгляду.

(Стаття 98 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X від 16.04.84, Законами N 358/95-ВР від 05.10.95, N 2533-III від 21.06.2001 – набуває чинності з 29.06.2001)

### **Стаття 98-1. Запобіжне обмеження щодо особи, відносно якої порушено кримінальну справу**

У разі, коли кримінальну справу порушено щодо певної особи, прокурор (суддя) вправі прийняти рішення про заборону такій особі виїжджати за межі України до закінчення досудового розслідування чи судового розгляду, про що виносить мотивовану постанову (ухвалу).

(Кодекс доповнено статтею 98-1 згідно із Законом N 358/95-ВР від 05.10.95)

### **Стаття 98-2. Вручення чи направлення копії постанови про порушення кримінальної справи**

У разі порушення кримінальної справи прокурор, слідчий, орган дізнання або суддя зобов'язані вручити копію відповідної постанови особі, щодо якої порушено справу, та потерпілому негайно. При неможливості негайного вручення копія постанови вручається не пізніше трьох діб з моменту її винесення.

У разі неможливості вручення зазначеним особам копії постанови про порушення кримінальної справи протягом строків, визначених частиною 1 цієї статті, через їх хворобу, неможливість встановлення місця перебування чи з інших поважних причин, копія постанови вручається протягом трьох діб з моменту явки, приводу чи встановлення місця перебування цих осіб.

Якщо особа відмовляється одержати копію постанови про порушення кримінальної справи, прокурор, слідчий, особа, яка провадить дізнання, або суддя складають відповідний протокол.

Представнику потерпілого, захиснику чи законному представнику підозрюваного або обвинуваченого копія постанови про порушення кримінальної справи вручається або надсилається на їх письмову вимогу протягом трьох діб з моменту надходження такої вимоги.

{ Кодекс доповнено статтею 98-2 згідно із Законом N 526-V ( 526-16 ) від 22.12.2006 }

### **Стаття 99. Відмова в порушенні справи**

При відсутності підстав до порушення кримінальної справи прокурор, слідчий, орган дізнання або суддя своєю постановою відмовляють у порушенні кримінальної справи, про що повідомляють заінтересованих осіб і підприємства, установи, організації.

Якщо в результаті перевірки заяви чи повідомлення, що надійшли, не встановлено підстав для порушення кримінальної справи, але матеріали перевірки містять дані про наявність у діянні особи адміністративного або дисциплінарного проступку чи іншого порушення громадського порядку, прокурор, слідчий, орган дізнання, суддя вправі, відмовивши в порушенні кримінальної справи, надіслати заяву або повідомлення на розгляд громадській організації, службі у справах дітей, трудовому колективу або власнику підприємства, установи, організації чи уповноваженому ним органу для вжиття відповідних заходів впливу або передати матеріали для застосування в установленому порядку заходів адміністративного стягнення.

{ Стаття 99 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X ( 6834-10 ) від 16.04.84, Законами N 2857-XII ( 2857-12 ) від 15.12.92, N 2533-III ( 2533-14 ) від 21.06.2001, N 2670-III ( 2670-14 ) від 12.07.2001, N 609-V ( 609-16 ) від 07.02.2007 }

### **Стаття 99-1. Оскарження рішень про відмову в порушенні кримінальної справи**

Постанову слідчого і органу дізнання про відмову в порушенні кримінальної справи може бути оскаржено відповідному прокуророві, а якщо таку постанову винесено прокурором Д вищестоящому прокуророві. Скарга подається особою, інтересів якої вона стосується, або її представником протягом семи днів з дня одержання копії постанови.

Постанову прокурора, слідчого і органу дізнання про відмову в порушенні кримінальної справи може бути оскаржено особою, інтересів якої вона стосується, або її представником до суду в порядку, передбаченому статтею 236-1 цього Кодексу.

Постанова судді про відмову в порушенні кримінальної справи може бути оскаржена особою, інтересів якої вона стосується, або її представником протягом семи днів з дня одержання копії постанови в апеляційному порядку.

(Кодекс доповнено статтею 99-1 згідно із Законом N 2857-XII від 15.12.92, із змінами, внесеними згідно із Законом N 2533-III від 21.06.2001 – набуває чинності з 29.06.2001)

### **Стаття 100. Нагляд прокурора за законністю порушення кримінальної справи**

Нагляд за законністю порушення справи здійснює прокурор.

Слідчий і орган дізнання зобов'язані не пізніше доби направити прокуророві копію постанови про порушення кримінальної справи або про відмову в порушенні такої справи.

Якщо справу порушено без законних підстав, прокурор закриває її, а у випадках, коли в цій справі ще не провадилося слідчих дій, скасовує постанову про порушення справи.



У разі безпідставної відмови в порушенні справи слідчим або органом дізнання прокурор своєю постановою скасовує постанову слідчого або органу дізнання і порушує справу.

( Частина п'яту статті 100 виключено на підставі Закону N 2533-III ( 2533-14 ) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001 )

( Стаття 100 із змінами, внесеними згідно із Законами N 2857-XII ( 2857-12 ) від 15.12.92, N 2533-III ( 2533-14 ) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001 )

## **Глава 9 ОРГАНИ ДІЗНАННЯ І ДОСУДОВОГО СЛІДСТВА**

### **Стаття 101. Органи дізнання**

Органами дізнання є:

1) міліція;

1-1) податкова міліція — у справах про ухилення від сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, а також у справах про приховування валютної виручки;

2) органи безпеки Д у справах, віднесених законом до їх відання;

3) начальники органів управління Військової служби правопорядку у Збройних Силах України та їх заступники з питань провадження дізнання — у справах про злочини, вчинені військовослужбовцями Збройних Сил України та військовозобов'язаними під час проходження ними зборів, працівниками Збройних Сил України під час виконання ними службових обов'язків або в розташуванні військової частини, а командири (начальники) військових частин, з'єднань, начальники військових установ — у справах про злочини, вчинені підлеглими їм військовослужбовцями і військовозобов'язаними під час проходження ними зборів, а також у справах про злочини, вчинені працівниками Збройних Сил України у зв'язку з виконанням ними службових обов'язків або в розташуванні військової частини, з'єднання, установи чи на військових об'єктах;

3-1) командири кораблів — у справах про злочини, вчинені підлеглими їм військовослужбовцями, а також у справах про злочини, вчинені працівниками Збройних Сил України у зв'язку з виконанням ними службових обов'язків під час походу за межами України;

4) митні органи Д в справах про контрабанду;

5) начальники установ виконання покарань, слідчих ізоляторів, лікувально-трудова профілакторіїв Д у справах про злочини проти встановленого порядку несення служби, вчинені працівниками цих установ, а також у справах про злочини, вчинені в розташуванні зазначених установ;

6) органи державного пожежного нагляду Д у справах про пожежі і порушення протипожежних правил;

7) органи прикордонної служби Д у справах про порушення державного кордону;

8) капітани морських суден, що перебувають у далекому плаванні.

(Стаття 101 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР N 6834-X від 16.04.84, N 8627-X від 20.03.85, Законами N 2857-XII від 15.12.92, N 2468-XII від 17.06.92, N 85/98-ВР від 05.02.98, N 1134-XIV від 08.10.99, N 662-IV від 03.04.2003 — набуває чинності 01.08.2003 року, N 743-IV від 15.05.2003, N 2377-IV від 20.01.2005, N 3108-IV від 17.11.2005)

## **Стаття 102. Органи досудового слідства**

Органами досудового слідства є слідчі прокуратури, слідчі органів внутрішніх справ, слідчі податкової міліції і слідчі органів безпеки.

(Стаття 102 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР від 13.06.63, N 117-VIII від 30.08.71, Законами N 2857-XII від 15.12.92, N 85/98-ВР від 05.02.98)

## **Глава 10 ДІЗНАННЯ**

### **Стаття 103. Повноваження органів дізнання**

На органи дізнання покладається вжиття необхідних оперативно-розшукових заходів з метою виявлення ознак злочину і осіб, що його вчинили.

Про виявлений злочин і почате дізнання орган дізнання негайно повідомляє прокурора.

(Стаття 103 із змінами, внесеними згідно із Законом N 3351-XII від 30.06.93)

### **Стаття 104. Порядок провадження дізнання у кримінальних справах**

За наявності ознак злочину, що не є тяжким, орган дізнання порушує кримінальну справу і, керуючись правилами кримінально-процесуального закону, проводить слідчі дії до встановлення особи, яка його вчинила. Після цього орган дізнання, додержуючи строків, передбачених частиною 1 статті 108 цього Кодексу, складає постанову про передачу справи слідчому, яку подає прокурору для затвердження.

У разі порушення органом дізнання справи про тяжкий злочин він зобов'язаний передати її слідчому через прокурора після виконання невідкладних слідчих дій у межах строків, передбачених частиною 2 статті 108 цього Кодексу.

Якщо у справі про тяжкий злочин, що передана слідчому, не встановлено особу, яка його вчинила, орган дізнання продовжує виконувати оперативно-розшукові дії і повідомляє слідчого про їх наслідки.

Після вступу слідчого у справу орган дізнання зобов'язаний виконувати доручення слідчого щодо проведення слідчих та розшукових дій.

(Стаття 104 в редакції Закону N 3351-XII від 30.06.93)

( Статтю 105 виключено на підставі Закону N 3351-XII ( 3351-12 ) від 30.06.93 )

### **Стаття 106. Затримання органом дізнання підозрюваного у вчиненні злочину**

Орган дізнання вправі затримати особу, підозрювану у вчиненні злочину, за який може бути призначено покарання у вигляді позбавлення волі, лише при наявності однієї з таких підстав:

- 1) коли цю особу застали при вчиненні злочину або безпосередньо після його вчинення;
- 2) коли очевидці, в тому числі й потерпілі, прямо вкажуть на дану особу, що саме вона вчинила злочин;
- 3) коли на підозрюваному або на його одязі, при ньому або в його житлі буде виявлено явні сліди злочину.

При наявності інших даних, що дають підстави підозрювати особу у вчиненні злочину, її може бути затримано лише в тому разі, коли ця особа намагалася втекти, або коли вона не має постійного місця проживання, або коли не встановлено особи підозрюваного.

Про кожний випадок затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, орган дізнання зобов'язаний скласти протокол із зазначенням підстав, мотивів, дня, години, року, місяця, місця

затримання, пояснень затриманого, часу складання протоколу про роз'яснення підозрюваному в порядку, передбаченому частиною другою статті 21 цього Кодексу, права мати побачення із захисником з моменту затримання. Протокол підписується особою, яка його склала, і затриманим.

Копія протоколу з переліком прав та обов'язків негайно вручається затриманому і направляється прокурору. На вимогу прокурора йому також надсилаються матеріали, що стали підставою для затримання.

Про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, орган дізнання негайно повідомляє одного з її родичів, а в разі затримання співробітника кадрового складу розвідувального органу України при виконанні ним службових обов'язків негайно повідомляє також і відповідний розвідувальний орган.

Протягом сімдесяти двох годин після затримання орган дізнання:

1) звільняє затриманого — якщо не підтвердилась підозра у вчиненні злочину, вичерпався встановлений законом строк затримання або затримання було здійснено з порушенням вимог, передбачених частинами першою і другою цієї статті;

2) звільняє затриманого і обирає щодо нього запобіжний захід, не зв'язаний з триманням під вартою;

3) доставляє затриманого до судді з поданням про обрання йому запобіжного заходу у вигляді взяття під варту.

У разі оскарження затримання до суду, скарга затриманого негайно надсилається начальником місця попереднього ув'язнення до суду. Скарга розглядається суддею одночасно з поданням органу дізнання про обрання запобіжного заходу. Якщо скарга надійшла після обрання запобіжного заходу, вона розглядається суддею протягом трьох діб з часу надходження. Якщо подання не надійшло або коли скарга надійшла після закінчення сімдесятидвогодичного строку після затримання, скарга на затримання розглядається суддею протягом п'яти діб з часу надходження.

Скарга розглядається з додержанням вимог, передбачених статтею 165-2 цього Кодексу. За результатами розгляду суддя виносить постанову про законність затримання чи про задоволення скарги і визнання затримання незаконним. Копія постанови направляється прокурору, органу дізнання, затриманому і начальнику місця попереднього ув'язнення.

На постанову судді протягом семи діб з дня її винесення може бути подана апеляція прокурором, особою, щодо якої прийнято рішення, або її захисником чи законним представником. Подача апеляції не зупиняє виконання постанови суду.

Затримання підозрюваного у вчиненні злочину не може тривати більше сімдесяти двох годин.

Якщо у встановлений законом строк затримання постанову судді про застосування до затриманої особи запобіжного заходу у вигляді взяття під варту або постанову про звільнення затриманого не надійшла до установи для попереднього ув'язнення, начальник місця попереднього ув'язнення звільняє цю особу, про що складає протокол і направляє повідомлення про це посадовій особі чи органу, який здійснював затримання.

(Стаття 106 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР N 3084-IX від 16.02.78, N 6834-X від 16.04.84, Законами N 2857-XII від 15.12.92, N 3780-XII від 23.12.93, N 2533-III від 21.06.2001 — набуває чинності з 29.06.2001, N 3111-III від 07.03.2002)

### **Стаття 106-1. Порядок короткочасного затримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочину**

Порядок короткочасного затримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, визначається Положенням про порядок короткочасного затримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочину.

(Кодекс доповнено статтею 106-1 згідно з Указом ПВР N 3084-ІХ від 16.02.78, із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-Х від 16.04.84)

### **Стаття 107. Допит підозрюваного у вчиненні злочину**

Виклик і допит підозрюваного провадяться з додержанням правил, встановлених статтями 134Д136, 145 і 146 цього Кодексу.

Якщо підозрюваний був затриманий або до нього було обрано запобіжний захід у вигляді взяття під варту, його допит проводиться негайно, а при неможливості негайного допиту Д не пізніше двадцяти чотирьох годин після затримання. При допиті такого підозрюваного присутність захисника є обов'язковою, за винятком випадків, коли він відмовляється від нього і його відмова прийнята.

Перед допитом підозрюваному має бути роз'яснено його права, передбачені статтею 43-1 цього Кодексу, а також повідомлено, у вчиненні якого злочину він підозрюється, про що робиться відмітка в протоколі його допиту.

(Стаття 107 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-Х від 16.04.84, Законами N 3780-ХІІ від 23.12.93, N 2533-ІІІ від 21.06.2001 – набуває чинності з 29.06.2001)

### **Стаття 108. Строки провадження дізнання**

У справі про злочин, що не є тяжким, або особливо тяжким, дізнання провадиться у строк не більше десяти днів, починаючи з моменту встановлення особи, яка його вчинила. Якщо таку особу не встановлено, дізнання зупиняється з додержанням вимог, передбачених статтею 209 цього Кодексу.

У справі про тяжкий, або особливо тяжкий злочин дізнання провадиться у строк не більше десяти днів з моменту порушення справи.

У разі обрання до підозрюваного запобіжного заходу у порядку, передбаченому статтею 165-2 цього Кодексу, дізнання провадиться у строк не більше п'яти діб з моменту обрання запобіжного заходу.

(Стаття 108 в редакції Закону N 3351-ХІІ від 30.06.93, із змінами, внесеними згідно із Законами N 2533-ІІІ від 21.06.2001 – набуває чинності з 29.06.2001, N 2670-ІІІ від 12.07.2001)

### **Стаття 109. Закінчення дізнання**

Дізнання у справах закінчується складанням постанови про направлення справи для провадження досудового слідства, яка затверджується прокурором.

За наявності обставин, передбачених статтею 6 цього Кодексу, орган дізнання закриває справу мотивованою постановою, копію якої в добовий строк надсилає прокуророві.

(Стаття 109 в редакції Закону N 3351-ХІІ від 30.06.93)

### **Стаття 110. Оскарження дій і постанов органів дізнання**

Дії і постанови органів дізнання можуть бути оскаржені прокуророві.

В разі надходження скарги прокурор зобов'язаний розглянути її протягом десяти днів і рішення по скарзі повідомити скаргників. Дії і постанови органів дізнання можуть бути оскаржені до суду.

Скарги на дії і постанови органів дізнання розглядаються судом першої інстанції при попередньому розгляді справи або при розгляді її по суті, якщо інше не передбачено цим Кодексом.

(Стаття 110 в редакції Закону N 2857-ХІІ від 15.12.92, із змінами, внесеними згідно із Законом N 2533-ІІІ від 21.06.2001 – набуває чинності з 29.06.2001)

## **Глава 11 ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДОСУДОВОГО СЛІДСТВА**

### **Стаття 111. Провадження досудового слідства**

Досудове слідство провадиться у всіх справах, за винятком справ про злочини, зазначені у частині 1 статті 27 і статті 425 цього Кодексу, по яких досудове слідство провадиться у випадках, коли злочин вчинено неповнолітнім чи особою, яка через свої фізичні або психічні вади не може сама здійснювати своє право на захист, а також коли це визнає за необхідне прокурор чи суд.

(Стаття 111 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР N 2631-VII від 18.03.70, N 140-IX від 04.09.75, N 1593-IX від 22.12.76, N 6347-XI від 03.08.88, N 5822-XI від 29.04.88, N 6976-XI від 14.12.88, в редакції Закону N 3351-XII від 30.06.93)

### **Стаття 112. Підслідність**

У справах про злочини, передбачені статтями 115, 116, 117, 118, 119, 120, 137, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 152, 157, 158, 158-1, 159, 159-1, 160, 161, 162, 163, 166, частиною 2 статті 168, статтями 170, 171, 172, 173, 175, частиною 3 статті 176, частиною 3 статті 177, статтями 182, 183, частиною 2 статті 184, статтями 209, частиною 3 статті 229, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 244, 253, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 281, 335, 336, 338, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 392, 397, 398, 399, 400, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 438, 439, 441, 445 Кримінального кодексу України, а також у всіх справах про злочини, вчинені службовими особами, які займають особливо відповідальне становище, відповідно до частини першої статті 9 Закону України “Про державну службу” та особами, посади яких віднесено до 1-3 категорії посад, працівниками правоохоронних органів досудове слідство провадиться слідчими прокуратури. За постановою Генерального прокурора України, його заступників, прокурора області та прирівняних до них прокурорів слідчими прокуратури можуть розслідуватися і інші злочини.

У справах про злочини, передбачені статтями 121, 122, 123, 124, частиною 2 статті 126, статтями 127, 128, 129, 130, 131, 132, частинами 2 і 3 статті 133, статтями 134, 135, 136, 138, 139, 147, 148, 149, 150, 151, 153, 154, 155, 156, 165, 167, частиною 1 статті 168, статтями 169, 174, частинами 1 і 2 статті 176, частинами 1 і 2 статті 177, статтями 178, 179, 180, 181, частиною 1 статті 184, частинами 2, 3, 4, 5 статті 185, частинами 2, 3, 4, 5 статті 186, статтею 187, частинами 2 і 3 статті 188, статтею 188-1, статтею 189, частинами 2, 3, 4 статті 190, статтями 192, 193, частиною 2 статті 194, частинами 2 і 3 статті 194-1, статтями 195, 196, 197, 197-1, 198, 199, 200, частиною 2 статті 202, частиною 2 статті 203, статтею 203-1, статтею 204, частиною 2 статті 205, статтями 206, 207, 209, частиною 2 статті 213, статтями 214, 215, 217, 219, 220, 221, 222, 223, 224, частиною 2 статті 225, частиною 2 статті 226, статтями 227, 228, частинами 1 і 2 статті 229, статтями 231, 232, 232-1, 233, 234, 235, 239, 240, 241, 242, 243, частиною 2 статті 245, частиною 2 статті 248, частиною 2 статті 249, статтями 251, 252, 254, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 295, частинами 2, 3, 4 статті 296, статтями 297, 298, 298-1, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 337, 339, 340, 341, 344, 352, 353, 354, 355, 357, 358, 360, 361, 361-1, 361-2, 362, 363, 363-1, 389, 390, 391, 393, 394 Кримінального кодексу України, а також у всіх справах про злочини, вчинені неповнолітніми, досудове слідство провадиться слідчими органів внутрішніх справ.

У справах про злочини, передбачені статтями 109, 110, 111, 112, 113, 114, 201, 209, 258, 258-1, 258-2, 258-3, 258-4, 261, 294, 305, 328, 329, 330, 332, 333, 334, 359, 361, 361-1, 361-2, 362, 363, 363-1, 422, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 446, 447 Кримінального кодексу

України, досудове слідство провадиться слідчими органів Служби безпеки України. Якщо під час розслідування злочинів, передбачених статтями 328, 329, 422, будуть встановлені злочини, передбачені статтями 364, 365, 366, 367, 423, 424, 425, 426 Кримінального кодексу України, вчинені особою, щодо якої ведеться слідство, або іншою особою, якщо вони пов'язані із злочинами, вчиненими особою, щодо якої ведеться слідство, вони розслідуються слідчими органів Служби безпеки України, у тому числі й ті, що вчинені службовими особами, які займають особливо відповідальне становище відповідно до частини першої статті 9 Закону України "Про державну службу", та особами, посади яких віднесено до 1-3 категорій посад державних службовців, а так само вчинені працівниками правоохоронних органів.

У справах про злочини, передбачені статтями 204, 207, 208, 209, частинами 2, 3, 4 статті 212, частинами 2, 3, 4 статті 212-1, статтями 216, 218 Кримінального кодексу України, досудове слідство провадиться слідчими податкової міліції. Якщо під час розслідування цих злочинів будуть встановлені злочини, передбачені статтями 192, 200, 201, 202, 203, 205, 213, 215, 219, 220, 221, 222, 358 Кримінального кодексу України, вчинені особою, щодо якої ведеться слідство, або іншою особою, якщо вони пов'язані зі злочинами, вчиненими особою, щодо якої ведеться слідство, вони розслідуються слідчими податкової міліції.

У справах про злочини, передбачені статтями 191, 210, 211, 255, 256, 257 Кримінального кодексу України, досудове слідство провадиться тим органом, який порушив кримінальну справу. Якщо під час розслідування цих та інших справ будуть встановлені злочини, передбачені статтями 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370 Кримінального кодексу України, пов'язані із злочинами, про які порушено справу, вони розслідуються тим органом, що порушив справу.

У справах про злочини, передбачені статтями 209-1, 384, 385, 386, 387, 388, 396 Кримінального кодексу України, досудове слідство провадиться тим органом, до підслідності якого відноситься злочин, у зв'язку з яким порушено дану справу.

Якщо під час розслідування кримінальної справи буде встановлено інші злочини, вчинені особою, щодо якої ведеться слідство, або іншою особою, якщо вони пов'язані зі злочинами, вчиненими особою, щодо якої ведеться слідство, і які не підслідні тому органу, який здійснює у справі досудове слідство, то у разі неможливості виділення цих матеріалів в окреме провадження прокурор, який здійснює нагляд за досудовим слідством, своєю постановою визначає підслідність всіх цих злочинів.

{ Стаття 112 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР від 18.11.63 ( 677а-06 ), від 18.01.66, N 1879-VIII ( 1879-08 ) від 03.07.73, N 2718-VIII ( 2718-08 ) від 17.06.74, N 3086-IX ( 3086-09 ) від 16.02.78, N 2942-X ( 2942-10 ) від 24.12.81, N 6591-X ( 6591-10 ) від 29.02.84, N 6834-X ( 6834-10 ) від 16.04.84, N 8627-X ( 8627-10 ) від 20.03.85, N 704-XI ( 704-11 ) від 01.08.85, N 1432-XI ( 1432-11 ) від 10.12.85, N 2444-XI ( 2444-11 ) від 27.06.86, N 2753-XI ( 2753-11 ) від 18.08.86, N 4392-XI ( 4392-11 ) від 31.07.87, N 4452-XI ( 4452-11 ) від 21.08.87, N 4981-XI ( 4981-11 ) від 25.11.87, N 4995-XI ( 4995-11 ) від 01.12.87, N 5397-XI ( 5397-11 ) від 10.02.88, N 5723-XI ( 5723-11 ) від 14.04.88, N 6976-XI ( 6976-11 ) від 14.12.88, N 7226-XI ( 7226-11 ) від 06.03.89, N 7373-XI ( 7373-11 ) від 14.04.89, N 7617-XI ( 7617-11 ) від 16.06.89, N 8711-XI ( 8711-11 ) від 19.01.90, N 8918-XI ( 8918-11 ) від 07.03.90, N 9082-XI ( 9082-11 ) від 20.04.90, N 9166-XI ( 9166-11 ) від 04.05.90, N 596-XII ( 596-12 ) від 26.12.90, N 597а-XII ( 597а-12 ) від 26.12.90, N 647-XII ( 647-12 ) від 18.01.91, N 661-XII ( 661-12 ) від 28.01.91, N 1255-XII ( 1255-12 ) від 25.06.91, N 1434а-XII ( 1434а-12 ) від 25.08.91,

Законом УРСР N 1255-XII ( 1255-12 ) від 03.07.91, Законами N 1564-XII ( 1564-12 ) від 18.09.91, N 1974-XII ( 1974-12 ) від 12.12.91, N 2354-XII ( 2354-12 ) від 15.05.92, N 2468-XII ( 2468-12 ) від 17.06.92, N 2547-XII ( 2547-12 ) від 07.07.92, N 2613-XII ( 2613-12 ) від 17.09.92, N 2703-XII ( 2703-12 ) від 16.10.92, N 2935-XII ( 2935-12 ) від 26.01.93, N 2936-XII ( 2936-12 ) від 26.01.93, N 2947-XII ( 2947-12 ) від 28.01.93, N 3039-XII ( 3039-12 ) від 03.03.93, N 3351-XII ( 3351-12 ) від 30.06.93, N 3582-XII ( 3582-12 ) від 11.11.93, N 3785-XII ( 3785-12 ) від 23.12.93, N 3888-XII ( 3888-12 ) від 28.01.94, N 4043-XII ( 4043-12 ) від 25.02.94, N 218/94-ВР ( 218/94-ВР ) від 20.10.94, N 246/94-ВР ( 246/94-ВР ) від 15.11.94, N 299/94-ВР ( 299/94-ВР ) від 16.12.94, N 64/95-ВР ( 64/95-ВР ) від 15.02.95, N 282/95-ВР ( 282/95-ВР ) від 11.07.95, N 323/96-ВР ( 323/96-ВР ) від 12.07.96, N 386/96-ВР ( 386/96-ВР ) від 01.10.96, N 388/96-ВР ( 388/96-ВР ) від 02.10.96, N 530/96-ВР ( 530/96-ВР ) від 20.11.96, N 44/97-ВР ( 44/97-ВР ) від 05.02.97, N 552/97-ВР ( 552/97-ВР ) від 07.10.97, N 85/98-ВР ( 85/98-ВР ) від 05.02.98, N 210/98-ВР ( 210/98-ВР ) від 24.03.98, 1288-XIV ( 1288-14 ) від 14.12.99, N 1381-XIV ( 1381-14 ) від 13.01.2000, N 1587-III ( 1587-14 ) від 23.03.2000, N 1685-III ( 1685-14 ) від 20.04.2000, N 1945-III ( 1945-14 ) від 14.09.2000, N 1981-III ( 1981-14 ) від 21.09.2000, N 2114-III ( 2114-14 ) від 16.11.2000, N 2181-III ( 2181-14 ) від 21.12.2000 - набуває чинності з 1 квітня 2001 року, N 2247-III ( 2247-14 ) від 18.01.2001, N 2362-III ( 2362-14 ) від 05.04.2001, N 2409-III ( 2409-14 ) від 17.05.2001, в редакції Закону N 2670-III ( 2670-14 ) від 12.07.2001, із змінами, внесеними згідно із Законами N 2953-III ( 2953-14 ) від 17.01.2002, N 430-IV ( 430-15 ) від 16.01.2003 - набуває чинності 11.06.2003, N 669-IV ( 669-15 ) від 03.04.2003, N 850-IV ( 850-15 ) від 22.05.2003, N 903-IV ( 903-15 ) від 05.06.2003, N 1125-IV ( 1125-15 ) від 11.07.2003, N 1703-IV ( 1703-15 ) від 11.05.2004, N 1723-IV ( 1723-15 ) від 18.05.2004, N 2289-IV ( 2289-15 ) від 23.12.2004, N 2598-IV ( 2598-15 ) від 31.05.2005, N 3108-IV ( 3108-15 ) від 17.11.2005, N 3169-IV ( 3169-15 ) від 01.12.2005, N 3504-IV ( 3504-15 ) від 23.02.2006, N 3480-IV ( 3480-15 ) від 23.02.2006, N 170-V ( 170-16 ) від 21.09.2006, N 534-V ( 534-16 ) від 22.12.2006, N 578-V ( 578-16 ) від 11.01.2007 }

### **Стаття 113. Початок провадження досудового слідства**

Досудове слідство провадиться лише після порушення кримінальної справи і в порядку, встановленому цим Кодексом.

Слідчий зобов'язаний негайно приступити до провадження слідства в порушеній ним чи переданій йому справі. Коли справа порушена слідчим і прийнята ним до свого провадження, то складається єдина постанова про порушення справи і прийняття її до свого провадження. В разі прийняття до свого провадження раніше порушеної справи слідчий виносить окрему постанову про прийняття справи до свого провадження.

Копію постанови про прийняття справи до свого провадження слідчий протягом доби надсилає прокуророві.

### **Стаття 114. Повноваження слідчого**

При провадженні досудового слідства всі рішення про спрямування слідства і про провадження слідчих дій слідчий приймає самостійно, за винятком випадків, коли законом передбачено одержання згоди від суду (судді) або прокурора, і несе повну відповідальність за їх законне і своєчасне проведення.

В разі незгоди слідчого з вказівками прокурора про притягнення як обвинуваченого, про кваліфікацію злочину і обсяг обвинувачення, про направлення справи для віддання обвинуваченого до суду або про закриття справи слідчий вправі подати справу вищестоящому прокуророві з письмовим викладом своїх заперечень. В цьому разі прокурор або скасовує вказівки нижчестоящого прокурора, або доручає провадження слідства в цій справі іншому слідчому.

Слідчий по розслідуваних ним справах вправі давати органам дізнання доручення і вказівки про провадження розшукних та слідчих дій і вимагати від органів дізнання допомоги при провадженні окремих слідчих дій. Такі доручення і вказівки слідчого є для органів дізнання обов'язковими.

В справах, в яких досудове слідство є обов'язковим, слідчий вправі в будь-який момент приступити до провадження досудового слідства, не чекаючи виконання органами дізнання дій, передбачених статтею 104 цього Кодексу.

Постанови слідчого, винесені відповідно до закону в кримінальній справі, яка перебуває в його провадженні, є обов'язковими для виконання всіма підприємствами, установами і організаціями, посадовими особами і громадянами.

При проведенні різних слідчих дій слідчий вправі використовувати машинопис, звукозапис, стенографування, кінозйомку і відеозапис.

(Стаття 114 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР від 18.01.66, N 6834-X від 16.04.84, Законом N 2533-III від 21.06.2001 – набуває чинності з 29.06.2001)

### **Стаття 114-1. Повноваження начальника слідчого відділу**

Начальник слідчого відділу здійснює контроль за своєчасністю дій слідчих по розкриттю злочинів і запобіганню їм, вживає заходів до найбільш повного, всебічного і об'єктивного провадження досудового слідства в кримінальних справах.

Начальник слідчого відділу має право перевіряти кримінальні справи, давати вказівки слідчому про провадження досудового слідства, про притягнення як обвинуваченого, про кваліфікацію злочину та обсяг обвинувачення, про направлення справи, про провадження окремих слідчих дій, передавати справу від одного слідчого іншому, доручати розслідування справи декільком слідчим, а також брати участь у провадженні досудового слідства та особисто провадити досудове слідство, користуючись при цьому повноваженнями слідчого.

Вказівки начальника слідчого відділу в кримінальній справі даються слідчому у письмовій формі і є обов'язковими для виконання.

Оскарження цих вказівок прокуророві не зупиняє їх виконання, за винятком випадків, передбачених частиною другою статті 114 цього Кодексу.

Вказівки прокурора в кримінальних справах, які дані відповідно до правил, встановлених цим Кодексом, обов'язкові для начальника слідчого відділу. Оскарження цих вказівок вищестоящому прокуророві не зупиняє їх виконання.

(Кодекс доповнено статтею 114-1 згідно з Указом ПВР від 18.01.66)

### **Стаття 115. Затримання слідчим підозрюваного у вчиненні злочину**

Слідчий вправі затримати і допитати особу, підозрювану у вчиненні злочину, за підставами і в порядку, передбаченими статтями 106, 106-1 і 107 цього Кодексу.



Затримання підозрюваного у вчиненні злочину співробітника кадрового складу розвідувального органу України при виконанні ним службових обов'язків здійснюється тільки в присутності офіційних представників цього органу.

(Стаття 115 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР N 3084-IX від 16.02.78, N 6834-X від 16.04.84, Законом N 3111-III від 07.03.2002)

### **Стаття 116. Місце провадження досудового слідства**

Досудове слідство провадиться в тому районі, де вчинено злочин. Коли місце вчинення злочину невідоме, а також з метою найбільш швидкого і повного розслідування його, слідство може провадитися за місцем виявлення злочину або за місцем перебування підозрюваного, обвинуваченого, або за місцем перебування більшості свідків чи за визначенням прокурора.

Слідчий, встановивши, що дана справа йому не підслідна, зобов'язаний провести всі невідкладні дії, після чого передає справу прокуророві для направлення її за підслідністю.

(Стаття 116 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X від 16.04.84, із Законом N 1125-IV від 11.07.2003)

### **Стаття 117. Розв'язання спорів про підслідність**

Спір про підслідність між слідчими в межах одного й того ж району розв'язує районний прокурор, між слідчими транспортної прокуратури, що діє на правах районної або міської прокуратури, Д транспортний прокурор, який діє на правах районного, міського прокурора.

Спір про підслідність між слідчими різних районів Автономної Республіки Крим, області розв'язує прокурор Автономної Республіки Крим, прокурор області, між слідчими різних транспортних прокуратур, що діють на правах районних, міських прокуратур, Д транспортний прокурор, який діє на правах прокурора області, між слідчими різних районів міста Д прокурор міста Києва, міський прокурор або їх заступники.

Якщо справу порушено в декількох районах або містах різних областей, спір про підслідність розв'язує Генеральний прокурор України або його заступник.

(Стаття 117 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X від 16.04.84, Законом N 2857-XII від 15.12.92)

### **Стаття 118. Окремі доручення**

Слідчий має право провадити слідчі дії в інших слідчих районах і вправі доручити провадження цих дій відповідному слідчому або органу дізнання, які зобов'язані це доручення виконати в десятиденний строк.

У межах міста або району, хоч і поділеного на кілька слідчих дільниць, слідчий зобов'язаний особисто провадити всі слідчі дії.

### **Стаття 119. Провадження слідства в справі декількома слідчими**

Якщо розслідування особливо складної справи доручається декільком слідчим, то про це зазначається в постанові про порушення справи або виноситься окрема постанова. Один з цих слідчих призначається старшим, він приймає справу до свого провадження і безпосередньо керує діями інших слідчих.

Постанова про призначення в справі декількох слідчих оголошується обвинуваченому.

### **Стаття 120. Строки досудового слідства**

Досудове слідство у кримінальних справах повинно бути закінчено протягом двох місяців. В цей строк включається час з моменту порушення справи до направлення її прокуророві з обвинувальним висновком чи постановою про передачу справи до суду для розгляду питання про застосування примусових заходів медичного характеру або до закриття чи зупинення провадження в справі. Цей строк може бути продовжено районним, міським прокурором,

військовим прокурором армії, флотилії, з'єднання, гарнізону та прирівняним до них прокурором у разі неможливості закінчити розслідування Д до трьох місяців.

В особливо складних справах строк досудового слідства, встановлений частиною 1 цієї статті, може бути продовжено прокурором Автономної Республіки Крим, прокурором області, прокурором міста Києва, військовим прокурором округу, флоту і прирівняним до них прокурором або їх заступниками на підставі мотивованої постанови слідчого Д до шести місяців.

Далі продовжувати строк досудового слідства можуть лише у виняткових випадках Генеральний прокурор України або його заступники.

При поверненні судом справи для провадження додаткового слідства, а також відновленні закритої справи строк додаткового слідства встановлюється прокурором, який здійснює нагляд за слідством, в межах одного місяця з моменту прийняття справи до провадження. Дальше продовження зазначеного строку провадиться на загальних підставах.

Правила, викладені в цій статті, не поширюються на справи, в яких не встановлено особу, що вчинила злочин. Перебіг строку слідства в таких справах починається з дня встановлення особи, яка вчинила злочин.

(Стаття 120 в редакції Закону N 1960-XII від 10.12.91, із змінами, внесеними згідно із Законами N 2857-XII від 15.12.92, N 3351-XII від 30.06.93, N 658-IV від 03.04.2003)

#### **Стаття 121. Недопустимість розголошення даних досудового слідства**

Дані досудового слідства можна оголосити лише з дозволу слідчого або прокурора і в тому обсягу, в якому вони визнають можливим.

У необхідних випадках слідчий попереджає свідків, потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача, захисника, експерта, спеціаліста, перекладача, понятих, а також інших осіб, які присутні при провадженні слідчих дій, про обов'язок не розголошувати без його дозволу даних досудового слідства. Винні в розголошенні даних досудового слідства несуть кримінальну відповідальність за статтею 387 Кримінального кодексу України.

(Стаття 121 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X від 16.04.84, Законом N 2670-III від 12.07.2001)

#### **Стаття 122. Порядок роз'яснення прав потерпілому**

Слідчий, визнавши особу потерпілою від злочину, роз'яснює їй її права, передбачені статтею 49 цього Кодексу, відмічає про це в постанові, що засвідчується підписом потерпілого.

У випадках, коли злочином завдана майнова шкода громадянину, підприємству, установі чи організації, слідчий роз'яснює потерпілому і його представникові право заявляти цивільний позов, про що відмічає в протоколі допиту або направляє потерпілому письмове повідомлення, копію якого приєднує до справи. (Стаття 122 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X від 16.04.84)

#### **Стаття 123. Визнання цивільним позивачем**

Якщо в справі заявлено цивільний позов, слідчий зобов'язаний скласти мотивовану постанову про визнання потерпілого цивільним позивачем або про відмову в цьому.

Про винесення постанови повідомляється цивільний позивач або його представник. У разі явки цивільного позивача або його представника йому роз'яснюються права, передбачені статтею 50 цього Кодексу, про що робиться відмітка на постанові, яка засвідчується підписом цивільного позивача чи його представника.

#### **Стаття 124. Притягнення як цивільного відповідача**

Визнавши необхідним притягти в справі цивільного відповідача, слідчий виносить мотивовану постанову. Постанова оголошується цивільному відповідачеві або його

представникові. При цьому йому роз'яснюються права, передбачені статтею 51 цього Кодексу, про що робиться відмітка на постанові, яка засвідчується підписом цивільного відповідача або його представника.

### **Стаття 125. Обов'язок забезпечення цивільного позову і передбаченої законом конфіскації майна**

Слідчий за клопотанням цивільного позивача або з своєї ініціативи зобов'язаний вжити заходів до забезпечення заявленого в кримінальній справі цивільного позову, а також можливого в майбутньому цивільного позову, склавши про це постанову.

В справах про злочини, за які кримінальним законом передбачена конфіскація майна, слідчий зобов'язаний вжити необхідних заходів до забезпечення виконання вироку в частині можливої конфіскації майна, склавши про це постанову.

### **Стаття 126. Порядок забезпечення цивільного позову і можливої конфіскації майна**

Забезпечення цивільного позову і можливої конфіскації майна провадиться шляхом накладення арешту на вклади, цінності та інше майно обвинуваченого чи підозрюваного або осіб, які несуть за законом матеріальну відповідальність за його дії, де б ці вклади, цінності та інше майно не знаходилось, а також шляхом вилучення майна, на яке накладено арешт. Накладення арешту на вклади зазначених осіб проводиться виключно за рішенням суду.

Майно, на яке накладено арешт, описується і може бути передане на зберігання представникам підприємств, установ, організацій або членам родини обвинуваченого чи іншим особам. Особи, яким передано майно, попереджаються під розписку про кримінальну відповідальність за його незбереження.

Не підлягають описові предмети першої потреби, що використовуються особою, у якій проводиться опис, і членами її родини. Перелік цих предметів визначено в Додатку до Кримінального кодексу України.

Арешт майна і передача його на зберігання оформляються протоколом, який підписується особою, що проводила опис, понятими і особою, яка прийняла майно на зберігання. До протоколу додається підписаний цими особами опис переданого на зберігання майна.

Для встановлення вартості описаного майна в необхідних випадках запрошується спеціаліст, який також підписує протокол і опис майна з його оцінкою.

Накладення арешту на майно скасовується постановою слідчого, коли в застосуванні цього заходу відпаде потреба.

(Стаття 126 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X від 16.04.84; Законом N 2631-IV від 02.06.2005)

### **Стаття 127. Залучення понять**

При провадженні обшуку, виїмки, огляду, пред'явленні осіб і предметів для впізнання, відтворенні обстановки і обставин події, опису майна обов'язкова присутність не менше двох понять.

До участі у проведенні освідування поняті можуть бути залучені у разі, якщо слідчий визнає це за необхідне.

Як поняті запрошуються особи, не заінтересовані в справі.

Понятими не можуть бути потерпілий, родичі підозрюваного, обвинуваченого і потерпілого, працівники органів дізнання і досудового слідства.

Поняті, присутні при провадженні зазначених вище слідчих дій, засвідчують своїми підписами відповідність записів у протоколі виконаним діям.

Зауваження понятого з приводу проведених слідчих дій підлягають обов'язковому занесенню до протоколу.

За наявності відповідних підстав поняті мають право на забезпечення безпеки шляхом застосування заходів, передбачених законами України.

(Стаття 127 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X від 16.04.84, Законами N 2857-XII від 15.12.92, N 1381-XIV від 13.01.2000)

### **Стаття 128. Залучення перекладача**

У випадках, передбачених статтею 19 цього Кодексу, слідчий при провадженні слідчих дій запрошує перекладача.

Перекладач повинен з'явитися за викликом слідчого і зробити повно і точно доручений йому переклад.

Слідчий роз'яснює перекладачеві його обов'язки і попереджає про кримінальну відповідальність за відмову виконати обов'язки перекладача, а також за завідомо неправильний переклад, про що відбирає від нього підписку.

Перекладач за наявності відповідних підстав має право на забезпечення безпеки шляхом застосування заходів, передбачених законами України.

Правила цієї статті поширюються на особу, запрошену до участі в процесі для роз'яснення знаків німого або глухого.

(Стаття 128 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1381-XIV від 13.01.2000)

### **Стаття 128-1. Участь спеціаліста при проведенні слідчих дій**

У необхідних випадках для участі у проведенні слідчої дії може бути залучений спеціаліст, який не заінтересований в результатах справи. Виклик слідчим спеціаліста є обов'язковим для керівника підприємства, установи чи організації, де працює спеціаліст.

Спеціаліст зобов'язаний: з'явитися на виклик; брати участь у проведенні слідчої дії, використовуючи свої спеціальні знання і навички для сприяння слідчому у виявленні, закріпленні та вилученні доказів; звертати увагу слідчого на обставини, пов'язані з виявленням та закріпленням доказів; давати пояснення з приводу спеціальних питань, які виникають при проведенні слідчої дії.

Спеціаліст вправі: звертатися з дозволу слідчого із запитаннями до осіб, які беруть участь у проведенні слідчої дії; робити заяви, пов'язані з виявленням, закріпленням і вилученням доказів. Спеціаліст за наявності відповідних підстав має право на забезпечення безпеки шляхом застосування заходів, передбачених законами України.

Перед початком слідчої дії, в якій бере участь спеціаліст, слідчий пересвідчується в особі та компетентності спеціаліста, з'ясовує його стосунки з обвинуваченим і потерпілим та роз'яснює спеціалістові його права і обов'язки. Про виконання слідчим цих вимог зазначається у протоколі слідчої дії.

В разі відмови або ухилення спеціаліста від виконання своїх обов'язків слідчий повідомляє про це адміністрацію підприємства, установи чи організації за місцем роботи спеціаліста або громадську організацію для відповідного реагування.

(Кодекс доповнено статтею 128-1 згідно з Указом ПВР N 117-VIII від 30.08.71; із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X від 16.04.84, Законом N 1381-XIV від 13.01.2000)

### **Стаття 129. Розгляд клопотань слідчим**

Клопотання підозрюваного, обвинуваченого, їх захисників, а також потерпілого і його представника, цивільного позивача, цивільного відповідача або їх представників про виконання будь-яких слідчих дій слідчий зобов'язаний розглянути в строк не більше трьох діб і задовольнити їх, якщо обставини, про встановлення яких заявлені клопотання, мають значення

для справи. Про результати розгляду клопотання повідомляється особа, яка заявила клопотання. Про повну або часткову відмову в клопотанні складається мотивована постанова.

(Стаття 129 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР N 117-VIII від 30.08.71, N 6834-X від 16.04.84; Законом N 3780-XII від 23.12.93)

### **Стаття 130. Постанова слідчого і прокурора**

Про рішення, прийняті слідчим або прокурором під час провадження досудового слідства у випадках, зазначених у цьому Кодексі, а також у випадках, коли це визнає за необхідне слідчий або прокурор, складається мотивована постанова.

У постанові зазначається місце і час її складання, посада особи, що виносить постанову, її прізвище, справа, в якій провадиться слідство, і обґрунтування прийнятого рішення, а також стаття цього Кодексу, на підставі якої прийнято рішення.

## **Глава 12 ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ОБВИНУВАЧЕННЯ І ДОПИТ ОБВИНУВАЧЕНОГО**

### **Стаття 131. Притягнення як обвинуваченого**

Коли є досить доказів, які вказують на вчинення злочину певною особою, слідчий виносить мотивовану постанову про притягнення цієї особи як обвинуваченого.

### **Стаття 132. Постанова про притягнення як обвинуваченого**

У постанові про притягнення як обвинуваченого повинно бути зазначено: хто склав постанову; місце і час її складання; назву справи; прізвище, ім'я та по батькові обвинуваченого, день, місяць та рік його народження; злочин, у вчиненні якого обвинувачується дана особа, час, місце та інші обставини вчинення злочину, наскільки вони відомі слідчому, і стаття кримінального закону, якою передбачений цей злочин.

Коли обвинувачений притягається до відповідальності за вчинення декількох злочинів, що підпадають під ознаки різних статей кримінального закону, в постанові про притягнення як обвинуваченого повинно бути вказано, які саме дії ставляться обвинуваченому в вину по кожній з цих статей.

Копія постанови негайно надсилається прокуророві.

### **Стаття 133. Строк пред'явлення обвинувачення**

Обвинувачення повинно бути пред'явлено не пізніше двох днів з моменту винесення слідчим постанови про притягнення даної особи як обвинуваченого і в усякому разі не пізніше дня явки обвинуваченого або його приводу.

### **Стаття 134. Порядок виклику обвинуваченого**

Обвинувачений викликається до слідчого по телефону, телефонограмою, телеграмою або повісткою, яка вручається обвинуваченому під розписку, з зазначенням часу вручення.

В разі тимчасової відсутності обвинуваченого повістка для передачі йому вручається під розписку кому-небудь з дорослих членів сім'ї, які разом з ним проживають, житлово-експлуатаційній організації або адміністрації за місцем його роботи.

Обвинувачений, що перебуває під вартою, викликається через адміністрацію місця попереднього ув'язнення.

(Стаття 134 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР N 117-VIII від 30.08.71, N 6834-X від 16.04.84)

### **Стаття 135. Обов'язковість явки обвинуваченого**

Обвинувачений зобов'язаний з'явитися за викликом слідчого у призначений строк.

В разі неявки без поважних причин обвинувачений підлягає приводу.

Поважними причинами неявки обвинуваченого до слідчого в призначений строк визнаються: несвоєчасне одержання повістки, хвороба та інші обставини, які фактично позбавляють його можливості своєчасно з'явитися до слідчого.

### **Стаття 136. Привід обвинуваченого**

Привід обвинуваченого здійснюється органами внутрішніх справ та Військовою службою правопорядку у Збройних Силах України (щодо військовослужбовців та працівників Збройних Сил України) за мотивованою постановою слідчого. Привід обвинуваченого, крім виняткових випадків, здійснюється удень.

Привід обвинуваченого без досудового виклику може бути застосований тільки в тих випадках, коли обвинувачений ухиляється від слідства або не має постійного місця проживання.

Постанова про привід оголошується обвинуваченому перед її виконанням.

(Стаття 136 із змінами, внесеними згідно Указом ПВР N 6834-X від 16.04.84, Законом N 743-IV від 15.05.2003)

### **Стаття 137. Встановлення місця перебування обвинуваченого**

Коли місце перебування обвинуваченого невідоме, а також, коли він ухиляється від слідства, слідчий до закінчення строку, встановленого для провадження досудового слідства, зобов'язаний вжити всіх необхідних заходів до встановлення місця перебування обвинуваченого.

### **Стаття 138. Оголошення розшуку обвинуваченого**

Коли місце перебування особи, щодо якої винесена постанова про притягнення її в справі як обвинуваченого, не встановлене, слідчий оголошує її розшук. При наявності підстав, передбачених у статті 155 цього Кодексу, слідчий може обрати щодо обвинуваченого, який розшукується, запобіжний захід у вигляді тримання під вартою. Розшук може бути оголошений як під час досудового слідства, так і одночасно з його зупиненням.

### **Стаття 139. Розшук обвинуваченого**

Про оголошення розшуку слідчий складає постанову, в якій зазначає потрібні відомості про особу розшукуваного. Постанова про розшук і обрання запобіжного заходу направляється до відповідних органів розшуку.

Після оголошення розшуку слідчий продовжує вживати всіх необхідних заходів для встановлення місця перебування обвинуваченого.

При затриманні обвинуваченого, якого розшукували і щодо якого обрано як запобіжний захід тримання під вартою, орган розшуку негайно доповідає про це прокуророві за місцем затримання. Прокурор протягом двадцяти чотирьох годин зобов'язаний перевірити, чи дійсно затриманий є тією особою, яка розшукується, і, упевнившись в наявності законних підстав для арешту, дає санкцію на відправлення заарештованого етапом до місця провадження слідства.

### **Стаття 140. Порядок пред'явлення обвинувачення**

При пред'явленні обвинувачення особі присутність захисника є обов'язковою, крім випадків, коли він відмовляється від нього і його відмова прийнята.

Слідчий, упевнившись в особі обвинуваченого, оголошує йому постанову про притягнення як обвинуваченого, роз'яснює суть пред'явленого обвинувачення та вручає копію постанови про притягнення як обвинуваченого.

Про пред'явлення обвинувачення, роз'яснення його суті і вручення копії постанови слідчий складає протокол із зазначенням години і дати пред'явлення обвинувачення, який підписується обвинуваченим, слідчим та захисником.

У разі відмови обвинуваченого поставити підпис у протоколі слідчий робить на ньому відмітку про відмову від підпису і зазначає мотиви відмови, про що сповіщає прокурора.

(Стаття 140 із змінами, внесеними згідно із Законами N 3780-XII від 23.12.93, N 1833-III від 22.06.2000, N 2533-III від 21.06.2001 – набуває чинності з 29.06.2001)

#### **Стаття 141. Зміна і доповнення обвинувачення**

Якщо під час досудового слідства виникне необхідність змінити пред'явлене обвинувачення або доповнити його, слідчий зобов'язаний заново пред'явити обвинувачення з виконанням вимог, встановлених статтями 131, 132, 133 і 140 цього Кодексу.

Якщо під час досудового слідства частина пред'явленого обвинувачення не знайшла свого підтвердження, слідчий своєю постановою закриває справу в цій частині обвинувачення, про що оголошує обвинуваченому.

#### **Стаття 142. Роз'яснення обвинуваченому його прав на слідстві**

При пред'явленні обвинувачення слідчий зобов'язаний роз'яснити обвинуваченому, що він під час провадження досудового слідства має право:

- 1) знати, в чому його обвинувачують;
- 2) давати показання щодо пред'явленого йому обвинуваченню або відмовитися давати показання і відповідати на запитання;
- 3) подавати докази;
- 4) заявляти клопотання про допит свідків, про проведення очної ставки, про проведення експертизи, про витребування і приєднання до справи доказів, а також заявляти клопотання з усіх інших питань, які мають значення для встановлення істини в справі;
- 5) заявляти відвід слідчому, прокуророві, експертові, спеціалістові і перекладачеві;
- 6) з дозволу слідчого бути присутнім при виконанні окремих слідчих дій;
- 7) знайомитися з усіма матеріалами справи після закінчення досудового слідства;
- 8) мати захисника і побачення з ним до першого допиту;
- 9) подавати скарги на дії та рішення слідчого і прокурора.

Про роз'яснення обвинуваченому його прав слідчий зазначає в постанові про пред'явлення обвинувачення, що стверджує своїм підписом обвинувачений.

(Стаття 142 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X від 16.04.84, Законом N 3780-XII від 23.12.93)

#### **Стаття 143. Допит обвинуваченого**

Слідчий зобов'язаний допитати обвинуваченого негайно після його явки або приводу і в усякому разі не пізніше доби після пред'явлення йому обвинувачення.

Допит обвинуваченого, крім виняткових випадків, повинен проводитися удень.

При допиті обвинуваченого за його бажанням може бути присутнім захисник, а у випадках, передбачених частиною першою статті 45 цього Кодексу, присутність захисника є обов'язковою.

Обвинувачений допитується в місці провадження досудового слідства, а в разі необхідності Д і в місці його перебування.

Обвинувачені допитуються окремо. При цьому слідчий вживає заходів, щоб обвинувачені в одній і тій же справі не могли зноситися між собою.

На початку допиту слідчий повинен запитати обвинуваченого, чи визнає він себе винним у пред'явленому обвинуваченні, після чого пропонує йому дати показання по суті обвинувачення. Слідчий вислухає показання обвинуваченого і, в разі необхідності, ставить

йому запитання. Забороняється ставити запитання, у формулюванні яких міститься відповідь, частина відповіді або підказка до неї (навідні запитання).

(Стаття 143 із змінами, внесеними згідно із Законами N 3780-XII від 23.12.93, N 1833-III від 22.06.2000, N 2533-III від 21.06.2001 – набуває чинності з 29.06.2001)

**Стаття 144. Пред'явлення обвинувачення глухим, німим, сліпим, а також особам, які визнані обмежено осудними та їх допит**

Пред'явлення обвинувачення глухим, німим, сліпим, а також особам, які визнані обмежено осудними та їх допит провадяться за правилами статей 140, 141, 142 і 143 цього Кодексу в присутності захисника, а в справах глухих і німих, крім захисника, запрошується також і особа, яка розуміє їх знаки.

(Стаття 144 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 117-VIII від 30.08.71, Законом N 2670-III від 12.07.2001)

**Стаття 145. Протокол допиту обвинуваченого**

Про кожний допит обвинуваченого слідчий складає протокол з додержанням вимог статті 85 цього Кодексу.

В протоколі допиту зазначаються місце і дата допиту; посада та прізвище особи, яка проводила допит, і осіб, які були присутні при допиті; час початку і закінчення допиту; прізвище, ім'я та по батькові обвинуваченого, рік, місяць, день і місце його народження; громадянство, національність, освіта, сімейний стан, місце роботи, рід занять або посада, місце проживання, судимість обвинуваченого та інші відомості про нього, що виявляться необхідними за обставинами справи.

Показання обвинуваченого та відповіді на поставлені йому запитання викладаються в першій особі і по можливості дослівно.

По закінченні допиту слідчий пред'являє протокол обвинуваченому для прочитання. За проханням обвинуваченого він може бути прочитаний йому слідчим, про що зазначається в протоколі. Обвинувачений має право вимагати доповнення протоколу і внесення до нього поправок. Ці доповнення і поправки підлягають обов'язковому занесенню в протокол.

Протокол підписують обвинувачений і слідчий. Якщо протокол написаний на кількох сторінках, обвинувачений підписує кожен сторінку окремо. Якщо в допиті обвинуваченого брали участь прокурор, експерт, спеціаліст, перекладач, захисник або інші особи, вони також підписують протокол.

(Стаття 145 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X від 16.04.84)

**Стаття 146. Власноручний запис обвинуваченим своїх показань**

Обвинуваченому, якщо він того просить, надається можливість написати свої показання власноручно, про що робиться відмітка в протоколі допиту. Слідчий, ознайомившись з письмовими показаннями обвинуваченого, може поставити йому додаткові запитання. Ці запитання і відповіді на них заносяться до протоколу. Правильність запису показань, запитань і відповідей на них засвідчується підписами обвинуваченого і слідчого.

**Стаття 147. Відсторонення обвинуваченого від посади**

В разі притягнення посадової особи до кримінальної відповідальності за посадовий злочин, а так само, якщо ця особа притягається до відповідальності за інший злочин і може негативно впливати на хід досудового чи судового слідства, слідчий зобов'язаний відсторонити її від посади, про що виносить мотивовану постанову.

Відсторонення від посади провадиться з санкції прокурора чи його заступника. Копія постанови надсилається для виконання за місцем роботи (служби) обвинуваченого.



Питання про відсторонення від посади осіб, що призначаються Президентом України, вирішується Президентом України на підставі мотивованої постанови Генерального прокурора України.

Відсторонення від посади скасовується постановою слідчого (прокурора), коли в подальшому застосуванні цього заходу відпадає потреба.

(Стаття 147 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X від 16.04.84, в редакції Закону N 358/95-ВР від 05.10.95)

## **Глава 13 ЗАПОБІЖНІ ЗАХОДИ**

### **Стаття 148. Мета і підстави застосування запобіжних заходів**

Запобіжні заходи застосовуються до підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого з метою запобігти спробам ухилитися від дізнання, слідства або суду, перешкодити встановленню істини у кримінальній справі або продовжити злочинну діяльність, а також для забезпечення виконання процесуальних рішень.

Запобіжні заходи застосовуються за наявності достатніх підстав вважати, що підозрюваний, обвинувачений, підсудний, засуджений буде намагатися ухилитися від слідства і суду або від виконання процесуальних рішень, перешкоджати встановленню істини у справі або продовжувати злочинну діяльність.

Якщо немає достатніх підстав для застосування запобіжного заходу, від підозрюваного, обвинуваченого або підсудного відбирається письмове зобов'язання про явку на виклик особи, яка проводить дізнання, слідчого, прокурора або суду, а також про те, що він повідомить про зміну свого місця перебування.

При застосуванні запобіжного заходу до підозрюваного обвинувачення йому має бути пред'явлене не пізніше десяти діб з моменту застосування запобіжного заходу. Якщо в цей строк обвинувачення не буде пред'явлене, запобіжний захід скасовується. (Стаття 148 в редакції Закону N 2533-III від 21.06.2001 — набуває чинності з 29.06.2001)

### **Стаття 149. Запобіжні заходи**

Запобіжними заходами є:

- 1) підписка про невийзд;
- 2) особиста порука;
- 3) порука громадської організації або трудового колективу;
- 3-1) застава;
- 4) взяття під варту;
- 5) нагляд командування військової частини.

Тимчасовим запобіжним заходом є затримання підозрюваного, яке застосовується з підстав і в порядку, передбачених статтями 106, 115, 165-2 цього Кодексу.

(Стаття 149 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР N 117-VIII від 30.08.71, N 6834-X від 16.04.84, Законами N 530/96-ВР від 20.11.96, N 2533-III від 21.06.2001 — набуває чинності з 29.06.2001)

### **Стаття 150. Обставини, що враховуються при обранні запобіжного заходу**

При вирішенні питання про застосування запобіжного заходу крім обставин, зазначених у статті 148 цього Кодексу, враховуються тяжкість злочину, у вчиненні якого підозрюється, обвинувачується особа, її вік, стан здоров'я, сімейний і матеріальний стан, вид діяльності, місце проживання та інші обставини, що її характеризують.

(Стаття 150 в редакції Закону N 2533-III від 21.06.2001 — набуває чинності з 29.06.2001) (Щодо відповідності Конституції положень

статті 150 додатково див. Рішення Конституційного Суду N 14-рп/2003 від 08.07.2003)

### **Стаття 151. Підписка про невиїзд**

Підписка про невиїзд полягає у відібранні від підозрюваного або обвинуваченого письмового зобов'язання не відлучатися з місця постійного проживання або з місця тимчасового знаходження без дозволу слідчого.

Якщо підозрюваний або обвинувачений порушить дану ним підписку про невиїзд, то вона може бути замінена більш суворим запобіжним заходом; про це підозрюваному або обвинуваченому повинно бути оголошено при відібранні від нього підписки про невиїзд.

### **Стаття 152. Особиста порука**

Особиста порука полягає у відібранні від осіб, що заслуговують довір'я, письмового зобов'язання про те, що вони ручаються за належну поведінку та явку обвинуваченого за викликом і зобов'язуються при необхідності доставити його в органи дізнання, досудового слідства чи в суд на першу про те вимогу. Число поручителів визначає слідчий, але їх не може бути менше двох.

Поручитель повідомляється про суть справи, по якій обирається запобіжний захід, а також попереджається про те, що коли обвинувачений, щодо якого обраний даний запобіжний захід, ухилиться від слідства і суду, то на поручителя може бути накладене грошове стягнення до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

При відмові поручителя від взятого на себе зобов'язання особиста порука заміняється іншим запобіжним заходом.

(Стаття 152 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-Х від 16.04.84, Законом N 530/96-ВР від 20.11.96)

### **Стаття 153. Порядок вирішення питання про грошове стягнення з поручителя в разі ухилення обвинуваченого від явки до органів дізнання чи слідства**

Якщо обвинувачений ухилиться від явки до органів дізнання чи досудового слідства, особа, що провадить дізнання, або слідчий складає про це протокол і приєднує його до справи. Питання про грошове стягнення з поручителя вирішується судом у судовому засіданні при розгляді справи або в іншому судовому засіданні. В судове засідання викликається поручитель.

(Стаття 153 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-Х від 16.04.84)

### **Стаття 154. Порука громадської організації або трудового колективу**

Порука громадської організації або трудового колективу полягає у винесенні зборами громадської організації або трудового колективу підприємства, установи, організації, колгоспу, цеху, бригади постанови про те, що дана організація або трудовий колектив ручається за належну поведінку та своєчасну явку обвинуваченого до органу дізнання, слідчого і в суд.

Громадська організація або трудовий колектив повинні бути ознайомлені з характером обвинувачення, пред'явленого особі, що віддається на поруки.

(Стаття 154 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-Х від 16.04.84)

### **Стаття 154-1. Застава**

Застава полягає у внесенні на депозит органу досудового розслідування або суду підозрюваним, обвинуваченим, підсудним, іншими фізичними чи юридичними особами грошей чи передачі їм інших матеріальних цінностей з метою забезпечення належної поведінки, виконання зобов'язання не відлучатися з місця постійного проживання або з місця тимчасового

знаходження без дозволу слідчого чи суду, явки за викликом до органу розслідування і суду особи, щодо якої застосовано запобіжний захід.

Розмір застави встановлюється з урахуванням обставин справи органом, який застосував запобіжний захід. Він не може бути меншим: щодо особи, обвинуваченої у вчиненні тяжкого, або особливо тяжкого злочину, — однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; щодо особи, обвинуваченої у вчиненні іншого тяжкого, або особливо тяжкого злочину чи раніше судимої особи, — п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; щодо інших осіб — п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. У всіх випадках розмір застави не може бути меншим розміру цивільного позову, обгрунтованого достатніми доказами.

При внесенні застави підозрюваному, обвинуваченому, підсудному роз'яснюються його обов'язки і наслідки їх невиконання, а заставодавцю — у вчиненні якого злочину підозрюється чи обвинувачується особа, щодо якої застосовується запобіжний захід, і що в разі невиконання нею своїх обов'язків застава буде звернена в доход держави.

Міра запобіжного заходу у вигляді застави щодо особи, яка знаходиться під вартою, до направлення справи до суду може бути обрана лише з дозволу прокурора, який давав санкцію на арешт, а після надходження справи до суду — судом.

Заставодавець може відмовитись від взятих на себе зобов'язань до виникнення підстав для звернення застави в доход держави. У цьому випадку він забезпечує явку підозрюваного, обвинуваченого, підсудного до органу розслідування чи суду для заміни йому запобіжного заходу на інший. Застава повертається лише після обрання нового запобіжного заходу.

Якщо підозрюваний, обвинувачений, підсудний порушує взяті на себе зобов'язання, застава звертається в доход держави. Питання про звернення застави в доход держави вирішується судом у судовому засіданні при розгляді справи або в іншому судовому засіданні. В судове засідання викликається заставодавець для дачі пояснень. Неявка без поважних причин заставодавця в судове засідання не перешкоджає розгляду питання про звернення застави в доход держави.

Питання про повернення застави заставодавцю вирішується судом при розгляді справи. Застава, внесена підозрюваним, обвинуваченим, підсудним, може бути звернена судом на виконання вироку в частині майнових стягнень.

(Кодекс доповнено статтею 154-1 згідно із Законом N 530/96-ВР від 20.11.96, із змінами, внесеними згідно із Законом N 2670-III від 12.07.2001)

### **Стаття 155. Взяття під варту**

Взяття під варту як запобіжний захід застосовується в справах про злочини, за які законом передбачено покарання у вигляді позбавлення волі на строк понад три роки. У виняткових випадках цей запобіжний захід може бути застосовано в справах про злочини, за які законом передбачено покарання у вигляді позбавлення волі і на строк не більше трьох років.

( Частину другу статті 155 виключено на підставі Закону N 2533-III ( 2533-14 ) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001 )

Місцями попереднього ув'язнення для тримання осіб, щодо яких як запобіжний захід обрано взяття під варту, є слідчі ізолятори. В окремих випадках ці особи можуть перебувати в місцях тримання затриманих.

Місцями попереднього ув'язнення для тримання військовослужбовців, щодо яких як запобіжний захід обрано взяття під варту, є гауптвахти Військової служби правопорядку у Збройних Силах України або слідчі ізолятори. Ці особи перебувають у слідчому ізоляторі або на гауптвахті Військової служби правопорядку у Збройних Силах України за рішенням

слідчого. В окремих випадках військовослужбовці можуть перебувати в місцях тримання затриманих.

У місцях тримання затриманих особи, взяті під варту, можуть перебувати не більше як три доби. Якщо доставка ув'язнених у слідчий ізолятор або на гауптвахту Військової служби правопорядку у Збройних Силах України у цей строк неможлива через віддаленість або відсутність належних шляхів сполучення, вони можуть перебувати в місцях тримання затриманих до десяти діб.

Якщо взяття під варту як запобіжний захід обрано стосовно особи, яка вчинила злочин під час відбування покарання в установі виконання покарань, така особа може перебувати в дисциплінарному ізоляторі або карцері установи виконання покарань.

Порядок попереднього ув'язнення визначається Законом України "Про попереднє ув'язнення", цим Кодексом.

(Стаття 155 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР від 10.09.62, N 117-VIII від 30.08.71, N 1898-VIII від 23.07.73, N 3130-VIII від 14.10.74, N 1851-IX від 23.03.77, N 6834-X від 16.04.84, Законами N 2468-XII від 17.06.92, N 2935-XII від 26.01.93, N 282/95-ВР від 11.07.95, N 210/98-ВР від 24.03.98, N 1945-III від 14.09.2000, N 2533-III від 21.06.2001 — набуває чинності з 29.06.2001, N 488-IV від 06.02.2003, N 743-IV від 15.05.2003, N 2377-IV від 20.01.2005)

### **Стаття 156. Строки тримання під вартою**

Тримання під вартою під час досудового розслідування не повинно тривати більше двох місяців.

У випадках, коли у строк, передбачений частиною першою цієї статті, розслідування справи закінчити неможливо, а підстав для скасування чи заміни запобіжного заходу на більш м'який немає, він може бути продовжений:

1) до чотирьох місяців — за поданням, погодженим з прокурором, який здійснює нагляд за додержанням законів органами дізнання і досудового слідства, або самим цим прокурором, суддею того суду, який виніс постанову про застосування запобіжного заходу;

2) до дев'яти місяців — за поданням, погодженим з заступником Генерального прокурора України, прокурором Автономної Республіки Крим, області, міст Києва і Севастополя та прирівняних до них прокурорів, або самим цим прокурором у справах про тяжкі і особливо тяжкі злочини, суддею апеляційного суду;

3) до вісімнадцяти місяців — за поданням, погодженим з Генеральним прокурором України, його заступником, або самим цим прокурором в особливо складних справах про особливо тяжкі злочини, суддею Верховного Суду України.

У кожному випадку, коли розслідування справи у повному обсязі у строки, зазначені у частинах першій чи другій цієї статті, закінчити неможливо і за відсутності підстав для зміни запобіжного заходу, прокурор, який здійснює нагляд за виконанням законів при провадженні розслідування у даній справі, має право дати згоду про направлення справи до суду в частині доведеного обвинувачення. У цьому випадку справа в частині нерозслідуваних злочинів чи епізодів злочинної діяльності з додержанням вимог статті 26 цього Кодексу виділяється в окреме провадження і закінчується у загальному порядку.

Строк тримання під вартою обчислюється з моменту взяття під варту, а якщо взяттю під варту передувало затримання підозрюваного, — з моменту затримання. У строк тримання під вартою включається час перебування особи на стаціонарному експертному дослідженні у психіатричній медичній установі будь-якого типу. У разі повторного взяття під варту особи у тій самій справі, а також по приєднаній до неї або виділеній з неї справі або пред'явлення нового обвинувачення строк тримання під вартою обчислюється з урахуванням часу тримання під вартою раніше.

Строки тримання під вартою під час досудового слідства закінчуються в день надходження справи до суду. У разі відкликання справи із суду прокурором на підставі статті 232 цього Кодексу перебіг цих строків поновлюється з дня надходження справи до прокурора.

Матеріали закінченої розслідуванням кримінальної справи повинні бути пред'явлені обвинуваченому, взятому під варту, та його захисникові не пізніше як за місяць до закінчення граничного строку тримання під вартою, встановленого частиною другою цієї статті.

Якщо матеріали кримінальної справи було пред'явлено обвинуваченому та його захисникові з порушенням місячного терміну до закінчення граничного строку тримання під вартою, встановленого частиною другою цієї статті, то після його закінчення обвинувачений підлягає негайному звільненню. При цьому за обвинуваченим та його захисником зберігається право на ознайомлення з матеріалами справи.

Якщо матеріали кримінальної справи було пред'явлено обвинуваченому та його захисникові з додержанням місячного терміну до закінчення граничного строку тримання під вартою, але його виявилось недостатньо для ознайомлення з матеріалами справи, зазначений строк може бути продовжено суддею апеляційного суду за поданням слідчого, погодженим з Генеральним прокурором України чи його заступником, або поданням цього прокурора чи його заступника. Коли у справі беруть участь кілька обвинувачених, яких тримають під вартою, і хоча б одному з них строку, передбаченого частиною шостою цієї статті, виявилось недостатньо для ознайомлення з матеріалами справи, то зазначене подання може бути внесено стосовно того обвинуваченого або тих обвинувачених, які ознайомилися з матеріалами справи, якщо не відпала необхідність у застосуванні до нього або до них взяття під варту і відсутні підстави для обрання іншого запобіжного заходу.

При поверненні судом справи прокуророві на додаткове розслідування строк тримання обвинуваченого під вартою обчислюється з моменту надходження справи прокурору і не може перевищувати двох місяців. Подальше продовження зазначеного строку проводиться з урахуванням часу перебування обвинуваченого під вартою до направлення справи до суду в порядку і в межах, встановлених частиною другою цієї статті.

У разі закінчення строку тримання під вартою як запобіжного заходу, передбаченого частинами першою і другою цієї статті, якщо цей строк не продовжено у встановленому цим Кодексом порядку, орган дізнання, слідчий, прокурор зобов'язаний негайно звільнити особу з-під варті.

Начальник місця попереднього ув'язнення зобов'язаний негайно звільнити з-під варті обвинуваченого, щодо якого постанова судді про продовження строку тримання під вартою на день закінчення строків тримання під вартою, передбачених частинами першою, другою і шостою цієї статті, не надійшла. При цьому він направляє повідомлення особі чи органу, у провадженні яких перебуває справа, та відповідному прокурору, який здійснює нагляд за розслідуванням. (Стаття 156 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР N 6834-X від 16.04.84, N 8595-XI від 29.12.89, в редакції Закону N 1960-XII від 10.12.91, із змінами, внесеними згідно із Законами N 2857-XII від 15.12.92, N 3351-XII від 30.06.93; в редакції Закону N 2533-III від 21.06.2001 — набуває чинності з 29.06.2001; із змінами, внесеними згідно із Законом N 658-IV від 03.04.2003)

( Статтю 157 виключено на підставі Закону N 2533-III ( 2533-14 ) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001 )

### **Стаття 158. Виконання постанови про застосування як запобіжного заходу взяття під варту**

Постанова про застосування як запобіжного заходу взяття під варту виконується органом, який обрав запобіжний захід. У необхідних випадках орган, що обрав запобіжний захід, вправі доручити виконання постанови органам внутрішніх справ. Один примірник постанови судді або

ухвали суду направляється разом з заарештованим у відповідне місце попереднього ув'язнення для виконання.

(Стаття 158 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X від 16.04.84, Законом N 2533-III від 21.06.2001 – набуває чинності з 29.06.2001)

### **Стаття 159. Заходи піклування про неповнолітніх дітей заарештованого**

Коли в особи, відносно якої як запобіжний захід обрано взяття під варту, є неповнолітні діти, які залишаються без нагляду, слідчий зобов'язаний негайно внести з цього приводу подання до служби у справах дітей для вжиття необхідних заходів до передачі зазначених неповнолітніх на піклування родичів або влаштування їх в дитячі установи.

Про вжиті заходи слідчий письмово повідомляє прокурора, а також заарештовану особу і копію листа приєднує до справи.

{ Стаття 159 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 117-VIII ( 117-08 ) від 30.08.71, Законами N 2670-III ( 2670-14 ) від 12.07.2001, N 609-V ( 609-16 ) від 07.02.2007 }

### **Стаття 160. Заходи по охороні майна ув'язненого**

При ув'язненні підозрюваного або обвинуваченого слідчий зобов'язаний вжити заходів до охорони майна і житла ув'язненого, якщо майно і житло залишаються без нагляду.

### **Стаття 161. Повідомлення про взяття обвинуваченого під варту**

Про арешт підозрюваного або обвинуваченого і його місце перебування слідчий зобов'язаний повідомити його дружину або іншого родича, а також сповістити за місцем його роботи.

Якщо обвинувачений є іноземним громадянином, то постанова про арешт направляється в Міністерство закордонних справ України.

(Стаття 161 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X від 16.04.84)

### **Стаття 162. Побачення з заарештованим**

Побачення родичів або інших осіб з заарештованим може дозволити особа або орган, які провадять справу. Тривалість побачення встановлюється від однієї до чотирьох годин. Побачення може бути дозволено, як правило, не більше одного разу на місяць. (Стаття 162 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 117-VIII від 30.08.71, із Законом N 488-IV від 06.02.2003)

### **Стаття 163. Нагляд командування військової частини**

Нагляд командування військової частини за підозрюваним або обвинуваченим, який є військовослужбовцем, полягає у вжитті заходів, передбачених статутами Збройних Сил України, для того, щоб забезпечити належну поведінку та явку підозрюваного або обвинуваченого за викликом особи, що провадить дізнання, слідчого, прокурора, суду. Командування військової частини повідомляється про суть справи, по якій обрано даний запобіжний захід.

Про встановлення нагляду командування військової частини у письмовій формі повідомляє орган, що обрав цей запобіжний захід.

(Стаття 163 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X від 16.04.84, Законом N 2857-XII від 15.12.92)

( Статтю 164 виключено на підставі Указу ПВР N 117-VIII ( 117-08 ) від 30.08.71 )

### **Стаття 165. Загальні положення щодо порядку застосування, скасування і зміни запобіжного заходу**

Запобіжний захід у вигляді взяття під варту застосовується лише за вмотивованою постановою судді чи ухвалою суду. Інші запобіжні заходи застосовуються за постановою органу дізнання, слідчого, прокурора, судді або за ухвалою суду.

Заміна одного запобіжного заходу іншим або його скасування здійснюється органом дізнання, слідчим, прокурором, суддею чи судом з додержанням вимог, передбачених частиною першою цієї статті.

У разі закриття справи, закінчення строку тримання під вартою, якщо цей строк не продовжено в установленому законом порядку, та в інших випадках звільнення особи з-під варти на стадії досудового розслідування здійснюється на підставі постанови органу дізнання чи слідчого, які проводять досудове розслідування у справі, або прокурора, про що вони негайно повідомляють суд, який обрав цей запобіжний захід. Звільнення з-під варти у кримінальних справах, що знаходяться в судовому провадженні, здійснюється лише за рішенням судді або суду.

Запобіжний захід скасовується або змінюється, коли відпаде необхідність у запобіжному заході або в раніше обраному запобіжному заході.

Запобіжний захід, крім взяття особи під варту, обраний прокурором, може бути скасовано або змінено слідчим і органом дізнання лише за згодою прокурора.

(Стаття 165 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 3084-IX від 16.02.78; в редакції Закону N 2533-III від 21.06.2001 – набуває чинності з 29.06.2001; із змінами, внесеними згідно із Законом N 2376-IV від 20.01.2005)

### **Стаття 165-1. Постанова (ухвала) про застосування, скасування чи зміну запобіжного заходу**

Про застосування, скасування чи зміну запобіжного заходу орган дізнання, слідчий, прокурор, суддя виносять постанову, а суд — ухвалу.

У постанові (ухвалі) про застосування чи зміну запобіжного заходу зазначаються прізвище, ім'я та по батькові, вік, місце народження особи, щодо якої застосовується чи змінюється запобіжний захід, вчинений нею злочин, відповідна стаття Кримінального кодексу України, обраний запобіжний захід і підстави його обрання чи зміни, а також визначається особа чи орган, які повинні здійснювати контроль за виконанням постанови (ухвали). У постанові (ухвалі) про скасування запобіжного заходу повинні бути зазначені підстави для його скасування.

Постанова або ухвала негайно оголошуються під розписку особі, щодо якої вона винесена. Одночасно особі роз'яснюються порядок і строки оскарження постанови або ухвали.

При оголошенні постанови про обрання запобіжних заходів, не пов'язаних з триманням під вартою, особі під розписку повинно бути роз'яснено, в чому полягає обраний запобіжний захід, обов'язки, які покладаються на неї у зв'язку з його застосуванням. Особа також попереджається, що у разі порушення покладених на неї обов'язків та її неналежної поведінки до неї може бути застосовано більш суворий запобіжний захід.

(Кодекс доповнено статтею 165-1 згідно із Законом N 2533-III від 21.06.2001 – набуває чинності з 29.06.2001)

### **Стаття 165-2. Порядок обрання запобіжного заходу**

На стадії досудового розслідування справи запобіжний захід, не пов'язаний з триманням під вартою, обирає орган дізнання, слідчий, прокурор.

Якщо орган дізнання, слідчий вважає, що є підстави для обрання запобіжного заходу у вигляді взяття під варту, він вносить за згодою прокурора подання до суду. Таке ж подання вправі внести прокурор. При вирішенні цього питання прокурор зобов'язаний ознайомитися з усіма матеріалами, що дають підстави для взяття під варту, перевірити законність одержання доказів, їх достатність для обвинувачення.

Подання має бути розглянуто протягом сімдесяти двох годин з моменту затримання підозрюваного чи обвинуваченого.

Якщо в поданні ставиться питання про взяття під варту особи, яка перебуває на волі, суддя вправі своєю постановою дати дозвіл на затримання підозрюваного, обвинуваченого і доставку його в суд під вартою. Затримання в цьому випадку не може продовжуватися більше сімдесяти двох годин; а в разі коли особа перебуває за межами населеного пункту, в якому діє суд, — не більше сорока восьми годин з моменту доставки затриманого в цей населений пункт.

Після одержання подання суддя вивчає матеріали кримінальної справи, представлені органами дізнання, слідчим, прокурором, допитує підозрюваного чи обвинуваченого, а при необхідності бере пояснення в особи, у провадженні якої перебуває справа, вислуховує думку прокурора, захисника, якщо він з'явився, і виносить постанову:

- 1) про відмову в обранні запобіжного заходу, якщо для його обрання немає підстав;
- 2) про обрання підозрюваному, обвинуваченому запобіжного заходу у вигляді взяття під варту.

Відмовивши в обранні запобіжного заходу у вигляді взяття під варту, суд вправі обрати підозрюваному, обвинуваченому запобіжний захід, не пов'язаний із триманням під вартою.

На постанову судді до апеляційного суду прокурором, підозрюваним, обвинуваченим, його захисником чи законним представником протягом трьох діб з дня її винесення може бути подана апеляція. Подача апеляції не зупиняє виконання постанови судді.

Якщо для обрання затриманому запобіжного заходу необхідно додатково вивчити дані про особу затриманого чи з'ясувати інші обставини, які мають значення для прийняття рішення з цього питання, то суддя вправі продовжити затримання до десяти, а за клопотанням підозрюваного, обвинуваченого — до п'ятнадцяти діб, про що виноситься постанова. У разі, коли така необхідність виникне при вирішенні цього питання щодо особи, яка не затримувалася, суддя вправі відкласти його розгляд на строк до десяти діб і вжити заходів, спроможних забезпечити на цей період її належну поведінку, або своєю постановою затримати підозрюваного, обвинуваченого на цей строк.

(Кодекс доповнено статтею 165-2 згідно із Законом N 2533-III від 21.06.2001 — набуває чинності з 29.06.2001)

### **Стаття 165-3. Порядок продовження строків тримання під вартою**

За відсутності підстав для зміни запобіжного заходу чи у разі неможливості закінчення розслідування справи в частині доведеного обвинувачення, слідчий за погодженням з відповідним прокурором або прокурор звертається до суду з поданням про продовження строку тримання під вартою. У поданні зазначаються причини, у зв'язку з якими необхідно продовжити строк, обставини та факти, що належить дослідити, докази, які підтверджують, що злочин вчинено особою, яка тримається під вартою, і обґрунтування необхідності збереження цього запобіжного заходу.

Подання про продовження строку тримання особи під вартою повинно бути подане до суду:

- 1) при продовженні строку тримання під вартою до чотирьох місяців — не пізніше як за п'ять діб до закінчення строку тримання особи під вартою;
- 2) при продовженні строку тримання під вартою до дев'яти місяців — не пізніше п'ятнадцяти діб до закінчення строку тримання під вартою;



3) при продовженні строку тримання під вартою до вісімнадцяти місяців — не пізніше двадцяти діб до закінчення строку тримання під вартою;

4) при продовженні строку тримання під вартою для ознайомлення обвинуваченого та його захисника з матеріалами кримінальної справи — не пізніш як за 5 діб до закінчення граничного строку тримання під вартою.

Одержавши подання, суддя вивчає матеріали кримінальної справи, при необхідності опитує обвинуваченого, особу, у провадженні якої перебуває справа, вислуховує думку прокурора, захисника, якщо він з'явився, після чого залежно від наявності до того підстав виносить постанову про продовження строку тримання під вартою за винятком випадку, передбаченого частиною сьомою статті 156 цього Кодексу або відмовляє в його продовженні.

На постанову судді до апеляційного суду прокурором, підозрюваним, обвинуваченим, його захисником чи законним представником протягом трьох діб з дня її винесення може бути подана апеляція. Подача апеляції не зупиняє виконання постанови судді. Постанови судді апеляційного і Верховного Суду України оскарженню не підлягають, на них не може бути внесено подання прокурора.

(Кодекс доповнено статтею 165-3 згідно із Законом N 2533-III від 21.06.2001 — набуває чинності з 29.06.2001; із змінами, внесеними згідно із Законом N 658-IV від 03.04.2003)

## **Глава 14 ДОПИТ СВІДКА І ПОТЕРПІЛОГО**

### **Стаття 166. Порядок виклику свідка для допиту**

Свідок викликається до слідчого повісткою, яка вручається під розписку свідкові, а в разі його тимчасової відсутності Д кому-небудь з дорослих членів його сім'ї, житлово-експлуатаційній організації, виконавчому комітету селищної або сільської Ради народних депутатів чи адміністрації за місцем його роботи. Свідок може бути викликаний також телеграмою або телефонограмою.

В повістці повинно бути зазначено, хто викликається як свідок, куди і до кого, день і час явки, наслідки неявки, передбачені статтями 70 і 71 цього Кодексу.

Неповнолітній свідок викликається через законних представників.

(Стаття 166 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X від 16.04.84)

### **Стаття 167. Допит свідка**

Свідка можна допитувати про факти, які стосуються даної справи, а також про особу підозрюваного або обвинуваченого та потерпілого.

Свідок допитується в місці провадження досудового слідства, а в разі необхідності Д в місці його перебування.

Свідок допитується окремо і у відсутності інших свідків. При цьому слідчий вживає заходів до того, щоб свідки, викликані в одній справі, не могли зноситися між собою до закінчення допиту.

Перед допитом слідчий встановлює особу свідка, повідомляє його, в якій справі він викликаний, і попереджає про обов'язок розповісти все відоме йому в справі, а також про кримінальну відповідальність за відмову дати показання і за дачу завідомо неправдивих показань. Потім слідчий з'ясовує стосунки між свідком і підозрюваним або обвинуваченим, а також потерпілим і починає допит. Після того як свідок закінчить дачу показань, слідчий ставить йому запитання. Забороняється ставити запитання, у формулюванні яких міститься відповідь, частина відповіді або підказка до неї (навідні запитання).

(Стаття 167 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X від 16.04.84; Законом N 1833-III від 22.06.2000)

### **Стаття 168. Допит неповнолітнього свідка**

Допит неповнолітнього свідка віком до чотирнадцяти років, а за розсудом слідчого Д віком до шістнадцяти років проводиться за правилами статті 167 цього Кодексу в присутності педагога, а при необхідності Д лікаря, батьків чи інших законних представників неповнолітнього.

До початку допиту зазначеним особам роз'яснюється їх обов'язок бути присутніми при допиті, а також право викладати свої зауваження і з дозволу слідчого задавати свідкові запитання. Запитання, поставлені свідкові законними представниками, педагогом або лікарем, і їх зауваження заносяться до протоколу. Слідчий вправі відвести поставлене запитання, але відведене запитання повинно бути занесене до протоколу.

Свідкові, який не досяг шістнадцятирічного віку, роз'яснюється його обов'язок говорити тільки правду, але про кримінальну відповідальність за відмову від дачі показань та за завідомо неправдиві показання він не попереджається.

### **Стаття 169. Допит німого або глухого свідка**

Допит німого або глухого свідка проводиться за правилами статті 167 цього Кодексу з участю особи, яка його розуміє. Про участь цієї особи в допиті свідка зазначається в протоколі.

### **Стаття 170. Протокол допиту свідка**

Про допит свідка складається протокол з додержанням правил, зазначених у статті 85 цього Кодексу. Крім того, в протоколі допиту вказуються: прізвище, ім'я та по батькові свідка, його вік, громадянство, національність, освіта, місце роботи, рід занять або посада, місце проживання, а також відомості про його стосунки з обвинуваченим і потерпілим.

У протоколі зазначається, що свідкові роз'яснені його права, обов'язки і відповідальність за відмову давати показання і за дачу завідомо неправдивих показань. Показання свідка та відповіді на поставлені йому запитання викладаються в першій особі і по можливості дослівно.

Свідкові, коли він про це просить, може бути надана можливість особисто написати свої показання в присутності слідчого, про що зазначається в протоколі.

По закінченні допиту слідчий пред'являє свідкові протокол для прочитання. За проханням свідка протокол може бути йому прочитаний слідчим. Свідок і особи, які були присутні при допиті, мають право просити про внесення доповнень і поправок у протокол. Ці доповнення і поправки заносяться слідчим до протоколу.

Протокол підписують свідок, слідчий і особи, що були присутні при допиті. Якщо протокол написаний на декількох сторінках, свідок підписує кожен сторінку окремо.

(Стаття 170 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1381-XIV від 13.01.2000)

### **Стаття 171. Виклик і допит потерпілого**

Виклик потерпілого проводиться за правилами, встановленими статтею 166 цього Кодексу.

Допит потерпілого проводиться з додержанням вимог, зазначених у частинах 1, 2 і 3 статті 167 цього Кодексу. Перед початком допиту слідчий попереджає потерпілого про кримінальну відповідальність за дачу завідомо неправдивих показань за статтею 384 Кримінального кодексу України. Після цього слідчий з'ясовує стосунки між потерпілим і підозрюваним або обвинуваченим і пропонує потерпілому розповісти про все відоме йому в справі. Забороняється ставити запитання, у формулюванні яких міститься відповідь, частина відповіді або підказка до неї (навідні запитання).

Про допит потерпілого складається протокол з додержанням правил статті 170 цього Кодексу.

(Стаття 171 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X від 16.04.84; Законами N 1833-III від 22.06.2000, N 2670-III від 12.07.2001)

## **Глава 15 ОЧНА СТАВКА, ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ДЛЯ ВПІЗНАННЯ**

### **Стаття 172. Очна ставка**

Слідчий вправі провести очну ставку між двома раніше допитаними особами, в показаннях яких є суперечності.

### **Стаття 173. Проведення очної ставки**

На початку очної ставки встановлюється, чи знають особи, що викликані на очну ставку, один одного і в яких стосунках вони перебувають між собою. Свідки попереджаються про кримінальну відповідальність за відмову від дачі показань і за дачу завідомо неправдивих показань, а потерпілі Д за дачу завідомо неправдивих показань.

Викликаним на очну ставку особам по черзі пропонується дати показання про ті обставини справи, для з'ясування яких призначена очна ставка. Після цього слідчий ставить запитання. Особи, викликані на очну ставку, з дозволу слідчого можуть ставити запитання одна одній.

Оголошення показань, даних учасниками очної ставки на попередніх допитах, дозволяється лише після дачі ними показань на очній ставці та запису їх до протоколу.

Слідчий пред'являє протокол очної ставки особам, яких допитано, для прочитання або за їх проханням прочитує їм цей протокол. Допитані особи мають право вимагати доповнення протоколу і внесення до нього поправок. Ці доповнення або поправки підлягають обов'язковому занесенню в протокол. Протокол очної ставки підписує кожна з допитаних осіб та слідчий.

### **Стаття 174. Пред'явлення особи для впізнання**

При необхідності пред'явлення якої-небудь особи для впізнання свідкові, потерпілому, обвинуваченому або підозрюваному слідчий спочатку допитує їх про зовнішній вигляд і прикмети цієї особи, а також про обставини, при яких впізнаючий бачив цю особу, про що складає протокол допиту.

Коли впізнаючий є свідком чи потерпілим, він попереджається про кримінальну відповідальність за дачу завідомо неправдивих показань, а свідок, крім того, і за відмову від дачі показань. Особа, що підлягає впізнанню, пред'являється впізнаючому разом з іншими особами тієї ж статі у кількості не менше трьох, які не мають різких відмін у зовнішності та одягу.

Перед тим як пред'явити особу для впізнання, їй пропонується зайняти будь-яке місце серед інших осіб, що пред'являються. Впізнаючому пропонується вказати особу, яку він має впізнати, і пояснити, за якими ознаками він її впізнав.

У виняткових випадках з метою забезпечення безпеки особи, яка впізнає, впізнання проводиться поза візуальним спостереженням того, кого впізнають, з дотриманням вимог, передбачених цією статтею. Про результати впізнання обов'язково повідомляється особа, яка пред'являлася для впізнання.

При необхідності впізнання може проводитися по фотознімках, відповідно до умов, викладених у цій статті.

Пред'явлення особи для впізнання проводиться в присутності не менше двох понять. У разі проведення впізнання за правилами, встановленими частиною четвертою цієї статті, поняті повинні пересвідчитися у можливості впізнання поза візуальним спостереженням того, кого впізнають, і засвідчити таке впізнання. (Стаття 174 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1381-XIV від 13.01.2000)

### **Стаття 175. Пред'явлення предметів для впізнання**

При необхідності пред'явити для впізнання який-небудь предмет слідчий спочатку допитує впізнаючого про ознаки цього предмета і обставини, при яких він цей предмет бачив, про що складається протокол допиту.

Коли впізнаючий є свідком чи потерпілим, він попереджається про кримінальну відповідальність за дачу завідомо неправдивих показань, а свідок, крім того, і за відмову від дачі показань.

Предмет, що підлягає впізнанню, пред'являється впізнаючому в числі інших однорідних предметів. Впізнаючому пропонується вказати предмет, який він має впізнати, і пояснити, за якими ознаками він його впізнав.

Пред'явлення предметів для впізнання проводиться в присутності двох понять.

Пред'явлені предмети по можливості фотографуються.

### **Стаття 176. Протокол пред'явлення для впізнання**

Про пред'явлення для впізнання особи або предмета і про наслідки впізнання складається протокол з додержанням правил, зазначених у статті 85 цього Кодексу. Крім того, в протоколі зазначаються відомості про особу впізнаючого і про те, що він попереджений про кримінальну відповідальність за відмову від дачі показань та за дачу неправдивих показань, наводяться дані про осіб і предмети, що пред'являються для впізнання, і докладно вказуються ознаки, за якими впізнаючий впізнав особу чи предмет.

У разі проведення впізнання за правилами, встановленими частиною четвертою статті 174 цього Кодексу, в протоколі, крім відомостей, передбачених цією статтею, обов'язково зазначається те, що впізнання проводилося поза візуальним спостереженням того, кого впізнають, а також вказуються всі обставини і умови проведення такого впізнання.

Протокол підписують всі особи, що брали участь у проведенні впізнання, поняті і слідчий. До протоколу додаються фотознімки, якщо особи або предмети, пред'явлені для впізнання, були сфотографовані.

(Стаття 176 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1381-XIV від 13.01.2000)

## **Глава 16 ОБШУК І ВИЙМКА**

### **Стаття 177. Підстави для проведення обшуку та порядок надання згоди на його проведення**

Обшук проводиться в тих випадках, коли є достатні підстави вважати, що зняряддя злочину, речі й цінності, здобуті злочинним шляхом, а також інші предмети і документи, які мають значення для встановлення істини в справі чи забезпечення цивільного позову, знаходяться в певному приміщенні або місці чи в якої-небудь особи.

Обшук проводиться також і в тому випадку, коли є достатні дані про те, що в певному приміщенні або місці знаходяться розшукувані особи, а також трупи чи тварини.

Обшук проводиться за вмотивованою постановою слідчого з санкції прокурора чи його заступника, за винятком житла чи іншого володіння особи.

У невідкладних випадках обшук, за винятком житла чи іншого володіння особи, може бути проведений без санкції прокурора, але з наступним повідомленням прокурора в добовий строк про проведений обшук та його результати.

Обшук житла чи іншого володіння особи, за винятком невідкладних випадків, проводиться лише за вмотивованою постановою судді. При необхідності провести обшук слідчий за погодженням з прокурором звертається з поданням до судді за місцем провадження слідства. Суддя негайно розглядає подання і матеріали справи, а у разі необхідності вислуховує слідчого, прокурора і за наявності підстав виносить постанову про проведення обшуку чи

постанову про відмову в проведенні обшуку. Постанова судді про проведення обшуку оскарженню не підлягає. На постанову судді про відмову в проведенні обшуку протягом трьох діб з дня її винесення прокурором може бути подана апеляція до апеляційного суду.

У невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, обшук житла чи іншого володіння особи може бути проведено без постанови судді. При цьому в протоколі зазначаються причини, що обумовили проведення обшуку без постанови судді. Протягом доби з моменту проведення цієї дії слідчий направляє копію протоколу обшуку прокуророві.

(Стаття 177 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X від 16.04.84; в редакції Закону N 2533-III від 21.06.2001 – набуває чинності з 29.06.2001)

### **Стаття 178. Підстави для проведення виїмки та порядок надання згоди на її проведення**

Виїмка проводиться у випадках, коли є точні дані, що предмети чи документи, які мають значення для справи, знаходяться в певній особі чи в певному місці.

Виїмка проводиться за вмотивованою постановою слідчого.

Виїмка документів, що становлять державну та/або банківську таємницю, проводиться тільки за вмотивованою постановою судді і в порядку, погодженому з керівником відповідної установи.

Примусова виїмка із житла чи іншого володіння особи, а також виїмка документа виконавчого провадження проводиться лише за вмотивованою постановою судді, яка виноситься з додержанням порядку, встановленого частиною п'ятою статті 177 цього Кодексу.

{ Стаття 178 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X ( 6834-10 ) від 16.04.84; в редакції Закону N 2533-III ( 2533-14 ) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001; із змінами, внесеними згідно із Законами N 2922-III ( 2922-14 ) від 10.01.2002, N 2252-IV ( 2252-15 ) від 16.12.2004, N 3538-IV ( 3538-15 ) від 15.03.2006 }

### **Стаття 179. Обов'язковість видачі предметів і документів**

Посадові особи і громадяни не мають права відмовлятися пред'явити або видати документи чи їх копії або інші предмети, які вимагає слідчий під час обшуку і виїмки.

Видача і огляд документів, що містять дані, які становлять державну та/або банківську таємницю, провадяться з додержанням існуючих правил, що забезпечують охорону державної та/або банківської таємниці.

(Стаття 179 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2922-III від 10.01.2002)

### **Стаття 180. Час проведення обшуку і виїмки**

Обшуки і виїмки, крім невідкладних випадків, повинні провадитись удень.

### **Стаття 181. Особи, в присутності яких провадяться обшук і виїмка**

Обшук і виїмка провадяться в присутності двох понятих і особи, яка займає дане приміщення, а при відсутності її Д представника житлово-експлуатаційної організації або місцевої Ради народних депутатів.

Обшук і виїмка в приміщеннях, що їх займають підприємства, установи і організації, провадяться в присутності їх представників. Під час обшуку по можливості повинна бути забезпечена присутність обшукуваного або повнолітнього члена його родини, а при необхідності Д також і потерпілого.

Обшукуваним, понятим і відповідним представникам повинно бути роз'яснено їх право бути присутніми при всіх діях слідчого і робити заяви з приводу цих дій; ці заяви підлягають занесенню до протоколу.

(Стаття 181 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X від 16.04.84)

### **Стаття 182. Умови проведення обшуку і виїмки в приміщеннях дипломатичних представництв**

У приміщеннях, що їх займають дипломатичні представництва, а також в приміщеннях, де проживають члени дипломатичних представництв та їх сім'ї, які користуються правом дипломатичної недоторканності, обшук і виїмку можна провадити лише за згодою дипломатичного представника.

Про згоду дипломатичних представників на обшук або виїмку робиться запит через Міністерство закордонних справ України.

Обшук і виїмка в зазначених приміщеннях провадяться обов'язково в присутності прокурора і представника Міністерства закордонних справ.

### **Стаття 183. Порядок проведення обшуку і виїмки**

Перед обшуком або виїмкою слідчий пред'являє постанову особам, що займають приміщення, або представникові підприємства, установи чи організації, де проводиться обшук або виїмка, і пропонує їм видати зазначені в постанові предмети або документи, а також вказати місце, де переховується злочинець. У разі відмови виконати його вимоги слідчий проводить обшук або виїмку в примусовому порядку. Якщо особи, які займають приміщення, відсутні, постановою про проведення обшуку або виїмки пред'являється представникові житлово-експлуатаційної організації або місцевої Ради народних депутатів і обшук або виїмка проводиться в їх присутності.

Проводячи обшук, слідчий має право розкривати замкнені приміщення і сховища, якщо володілець відмовляється їх відкрити. При цьому слідчий повинен уникати не викликаних необхідністю пошкоджень дверей, замків та інших предметів.

Слідчий має право заборонити особам, що перебувають у приміщенні під час обшуку або виїмки, а також особам, які під час обшуку або виїмки увійшли в це приміщення, виходити з приміщення і зноситись один з одним або з іншими особами до закінчення обшуку чи виїмки.

В необхідних випадках слідчий вправі залучати до участі в проведенні обшуку працівників органів внутрішніх справ та відповідних спеціалістів.

(Стаття 183 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР від 18.01.66, N 6834-X від 16.04.84)

### **Стаття 184. Обшук особи та виїмка у неї предметів і документів**

За наявності підстав, передбачених частиною першою статті 177 цього Кодексу, з метою вилучення предметів і документів, які можуть мати доказове значення і які знаходяться при певній особі, слідчий може провести обшук особи чи виїмку у неї цих предметів або документів.

Обшук особи або виїмка у неї предметів і документів провадяться в порядку, передбаченому статтями 177 і 178 цього Кодексу.

Обшук особи та виїмка у неї предметів і документів можуть бути проведені без постанови у таких випадках:

1) при фізичному захопленні підозрюваного уповноваженими на те особами, якщо є достатні підстави вважати, що затриманий має при собі зброю або інші предмети, які становлять загрозу для оточуючих, чи намагається звільнитися від доказів, які викривають його чи інших осіб у вчиненні злочину;

- 2) при затриманні підозрюваного;
- 3) при взятті підозрюваного, обвинуваченого під варту;
- 4) за наявності достатніх підстав вважати, що особа, яка знаходиться в приміщенні, де проводиться обшук чи примусова виїмка, приховує при собі предмети або документи, які мають значення для встановлення істини в справі.

Особи, які беруть участь у виконанні цих слідчих дій, повинні бути однієї статі з особою, яку обшуковують чи у якої проводиться виїмка.

Обшук співробітника кадрового складу розвідувального органу України при виконанні ним службових обов'язків здійснюється тільки в присутності офіційних представників цього органу.

(Стаття 184 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X від 16.04.84; в редакції Закону N 2533-III від 21.06.2001 – набуває чинності з 29.06.2001, із змінами, внесеними згідно із Законом N 3111-III від 07.03.2002)

### **Стаття 185. Нерозголошення обставин особистого життя обшукуваних**

Під час обшуку або виїмки слідчий повинен вживати заходів до того, щоб не були розголошені виявлені при цьому обставини особистого життя обшукуваного та інших осіб, які проживають або тимчасово перебувають у цьому приміщенні.

### **Стаття 186. Вилучення предметів і документів**

При обшуку або виїмці можуть бути вилучені лише предмети і документи, які мають значення для справи, а також цінності і майно обвинуваченого або підозрюваного з метою забезпечення цивільного позову або можливої конфіскації майна. Предмети і документи, які вилучені законом з обігу, підлягають вилученню незалежно від їх відношення до справи.

Всі документи і предмети, які підлягають вилученню, слідчий повинен пред'явити понятим та іншим присутнім особам і перелічити в протоколі обшуку або виїмки чи в доданому до нього опису з зазначенням їх назви, кількості, міри, ваги, матеріалу, з якого вони виготовлені, та індивідуальних ознак. У необхідних випадках вилучені предмети і документи повинні бути на місці обшуку або виїмки упаковані і опечатані.

### **Стаття 187. Накладення арешту на кореспонденцію і зняття інформації з каналів зв'язку**

Арешт на кореспонденцію і зняття інформації з каналів зв'язку може бути застосовано лише за наявності достатніх підстав вважати, що у листах, телеграфній та іншій кореспонденції підозрюваного чи обвинуваченого іншим особам або інших осіб підозрюваному чи обвинуваченому, а також у інформації, якою вони обмінюються з допомогою засобів зв'язку, містяться дані про вчинений злочин або документи і предмети, що мають доказове значення, і якщо іншими способами одержати ці дані неможливо.

До кореспонденції, на яку може бути накладено арешт, відносяться листи всіх видів, бандеролі, посилки, поштові контейнери, перекази, телеграми, радіограми тощо.

Арешт на кореспонденцію і зняття інформації з каналів зв'язку з метою запобігти злочину може бути застосовано до порушення кримінальної справи.

За наявності підстав, передбачених частиною першою цієї статті, слідчий за погодженням з прокурором звертається з поданням до голови апеляційного суду за місцем провадження слідства про накладення арешту на кореспонденцію чи зняття інформації з каналів зв'язку. Голова суду чи його заступник розглядає подання, вивчає матеріали справи, при необхідності вислуховує слідчого, вислуховує думку прокурора, після чого залежно від підстав для прийняття такого рішення виносить постанову про накладення арешту на кореспонденцію чи зняття інформації з каналів зв'язку або про відмову в цьому. Постанова оскарженню не підлягає, на неї не може бути внесено подання прокурором.

У постанові про накладення арешту на кореспонденцію зазначаються кримінальна справа і підстави, з яких буде провадитись ця слідча дія, прізвище, ім'я та по батькові особи, кореспонденція якої має затримуватися, точна адреса цієї особи, види поштово-телеграфних відправлень, на які накладається арешт, термін, протягом якого зберігається арешт, назва установи зв'язку, на яку покладається обов'язок затримувати кореспонденцію і повідомляти про це слідчого.

У постанові про зняття інформації з каналів зв'язку зазначаються кримінальна справа і підстави, з яких буде провадитись ця слідча дія, прізвище, ім'я та по батькові особи, з каналів зв'язку якої має зніматись інформація, точна адреса цієї особи, види цих каналів, термін, протягом якого знімається інформація, назва установи, на яку покладається обов'язок знімати інформацію і повідомляти про це слідчого.

Постанова про накладення арешту на кореспонденцію чи зняття інформації з каналів зв'язку направляється слідчим начальнику відповідної установи, для якого вона є обов'язковою.

Начальник відповідної установи затримує кореспонденцію або знімає інформацію з каналів зв'язку і протягом доби повідомляє про це слідчому.

Арешт накладений на кореспонденцію скасовується, а зняття інформації з каналів зв'язку припиняється після закінчення терміну, встановленого для виконання цих слідчих дій постановою судді. Слідчий скасовує арешт, накладений на кореспонденцію, або припиняє зняття інформації з каналів зв'язку, коли у здійсненні цих заходів відпадає необхідність, при закритті кримінальної справи або при передачі її прокуророві в порядку, передбаченому статтею 255 цього Кодексу.

Постанова виноситься в режимі, який забезпечує нерозголошення даних досудового слідства або оперативно-розшукової діяльності.

(Стаття 187 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X від 16.04.84; в редакції Закону N 2533-III від 21.06.2001 — набуває чинності з 29.06.2001, із змінами, внесеними згідно із Законом N 2670-III від 12.07.2001)

### **Стаття 187-1. Огляд і виїмка кореспонденції та дослідження інформації, знятої з каналів зв'язку**

Огляд кореспонденції проводиться за рішенням суду в установі зв'язку з участю понятих із числа службовців цієї установи, а при необхідності — і з участю спеціаліста. У присутності зазначених осіб слідчий відкриває і оглядає затриману кореспонденцію.

У разі виявлення документів чи предметів, що мають доказове значення, слідчий проводить виїмку відповідної кореспонденції або обмежується зняттям копій з відповідних відправлень. При відсутності документів чи предметів, що мають доказове значення, слідчий дає вказівку про вручення оглянутої кореспонденції або про її затримання до визначеного ним терміну.

Про кожен випадок проведення огляду, виїмки або затримання кореспонденції слідчий складає протокол. У протоколі повинно бути вказано, які саме відправлення були оглянуті, що з них вилучено і що повинно бути доставлено адресату або тимчасово затримано, з яких відправлень знято копії.

Дослідження інформації, знятої з каналів зв'язку, у необхідних випадках проводиться з участю спеціаліста. Слідчий прослуховує чи іншим відповідним способом вивчає зміст знятої інформації, про що складає протокол. При виявленні в інформації даних, що мають доказове значення, в протоколі відтворюється відповідна частина запису, після чого слідчий своєю постановою визнає носій знятої інформації доказом і приєднує його до справи. (Кодекс доповнено статтею 187-1 згідно із Законом N 2533-III від 21.06.2001 — набуває чинності з 29.06.2001)



### **Стаття 188. Протокол обшуку і виїмки**

Про проведення обшуку або виїмки слідчий складає протокол у двох примірниках з додержанням правил статті 85 цього Кодексу. В протоколі зазначаються: підстави для обшуку або виїмки; приміщення чи інше місце, в якому було проведено обшук або виїмку; особа, у якої проведено обшук або виїмку; дії слідчого і результати обшуку або виїмки. Щодо кожного предмета, який підлягає вилученню, повинно бути зазначено, в якому саме місці і при яких обставинах він був виявлений.

В протокол обшуку або виїмки заносяться всі заяви і зауваження присутніх під час обшуку або виїмки осіб, зроблені з приводу тих чи інших дій слідчого. Обидва примірники протоколу, а також опис вилучених предметів підписують слідчий, особа, у якої проводився обшук або виїмка, та запрошені особи, що були присутні.

### **Стаття 189. Обов'язковість вручення копії протоколу обшуку або виїмки**

Другий примірник протоколу обшуку або виїмки, а також другий примірник опису вручається особі, у якої проведено обшук або виїмку, а в разі її відсутності Д повнолітньому членові її сім'ї або представникові житлово-експлуатаційної організації чи місцевої Ради народних депутатів.

При проведенні обшуку або виїмки на підприємстві, в установі або організації другий примірник протоколу і опису вручається представникові підприємства, установи або організації.

При наявності в протоколі зауважень на неправильні дії, допущені під час обшуку, слідчий не пізніше двох днів повідомляє про це прокурора, який здійснює нагляд за слідством. (Стаття 189 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X від 16.04.84)

## **Глава 17 ОГЛЯД, ОСВІДУВАННЯ, ВІДТВОРЕННЯ ОБСТАНОВКИ ТА ОБСТАВИН ПОДІЇ**

### **Стаття 190. Проведення огляду**

З метою виявлення слідів злочину та інших речових доказів, з'ясування обстановки злочину, а також інших обставин, які мають значення для справи, слідчий проводить огляд місцевості, приміщення, предметів та документів.

Огляд місця події у невідкладних випадках може бути проведений до порушення кримінальної справи. В цих випадках, при наявності для того підстав, кримінальна справа порушується негайно після огляду місця події.

Про результати огляду слідчий складає протокол.

Огляд житла чи іншого володіння особи проводиться лише за вмотивованою постановою судді, яка виноситься з додержанням порядку, встановленого частиною п'ятою статті 177 цього Кодексу. Постанова судді оскарженню не підлягає.

У невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, а також за письмовою згодою володільця огляд житла чи іншого володіння особи може бути проведено без постанови судді.

Для проведення у невідкладних випадках огляду місця події в житлі чи іншому володінні особи, який здійснюється за її заявою або повідомленням про вчинений щодо неї злочин, а так само у разі відсутності цієї особи або неможливості отримати від неї згоду на проведення невідкладного огляду місця події, рішення суду не потребується.

У випадках, передбачених частинами п'ятою і шостою цієї статті, слідчий в протоколі огляду обов'язково зазначає причини, що обумовили проведення огляду без постанови судді, та

протягом доби з моменту проведення цієї дії повідомляє про здійснений огляд житла чи іншого володіння особи та його наслідки прокурора, який здійснює нагляд за досудовим слідством.

(Стаття 190 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 117-VIII від 30.08.71, Законом N 2533-III від 21.06.2001 – набуває чинності з 29.06.2001)

### **Стаття 191. Порядок проведення огляду**

Огляд проводиться в присутності не менше двох понятих і, як правило, удень.

Слідчий може запросити для участі в огляді спеціалістів, не заінтересованих в результатах справи.

В необхідних випадках слідчий проводить вимірювання, складає план і креслення оглянутого місця та окремих предметів, а також по можливості фотографує їх.

Органи внутрішніх справ зобов'язані подавати слідчому допомогу в проведенні огляду.

Огляд предметів і документів, вилучених під час огляду місця події, при виїмці або обшуку, а також пред'явлення їх підозрюваному, обвинуваченому, потерпілому та іншим особам слідчий проводить на місці події, обшуку або виїмки, а у випадках, коли це неможливо, за місцем провадження у справі.

(Стаття 191 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X від 16.04.84)

### **Стаття 192. Огляд трупа**

Зовнішній огляд трупа слідчий проводить з участю судово-медичного експерта і в присутності двох понятих. Коли неможливо викликати судово-медичного експерта, то запрошується найближчий лікар.

Коли виникне необхідність ексгумації трупа, слідчий складає про це постанову, яку затверджує прокурор. Труп виймається з місця поховання в присутності слідчого, судово-медичного експерта та двох понятих, про що складається протокол, який підписують усі зазначені особи.

### **Стаття 193. Проведення освідування**

При необхідності виявити або засвідчити наявність у обвинуваченого, підозрюваного або у потерпілого чи свідка особливих прикмет слідчий виносить про це постанову і проводить освідування.

Якщо необхідно провести судово-медичне освідування обвинуваченого, підозрюваного, потерпілого або свідка, то таке освідування за вказівкою слідчого проводить судово-медичний експерт або лікар.

Слідчий не вправі бути присутнім при освідуванні особи іншої статі, коли це зв'язане з необхідністю оголювати особу, що підлягає освідуванню. При освідуванні не допускаються дії, які принижують гідність освідуваної особи або небезпечні для її здоров'я.

Про результати освідування, проведеного слідчим, складається протокол, який підписують слідчий та освідуваний. При судово-медичному освідуванні складають акт, а коли освідування проводить лікар, він видає довідку.

(Стаття 193 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2857-XII від 15.12.92)

### **Стаття 194. Відтворення обстановки і обставин події**

З метою перевірки і уточнення результатів допиту свідка, потерпілого, підозрюваного або обвинуваченого або даних, одержаних при провадженні огляду та інших слідчих дій, слідчий може виїхати на місце і в присутності понятих, а в необхідних випадках з участю спеціаліста, свідка, потерпілого і підозрюваного або обвинуваченого відтворити обстановку і умови, в яких ті чи інші події могли відбуватися в дійсності.

Виконання цих дій допускається при умові, коли вони не принижують гідності осіб, що беруть у них участь, і не є небезпечними для їх здоров'я.

В необхідних випадках слідчий проводить вимірювання, складає план і креслення, а також проводить фотографування.

Про проведення всіх зазначених дій складається протокол, який підписують особи, що брали в них участь, поняті та слідчий.

(Стаття 194 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X від 16.04.84)

### **Стаття 195. Протокол огляду, освідування і відтворення обстановки та обставин події**

Протокол огляду, освідування або відтворення обстановки та обставин події складається з додержанням правил статті 85 цього Кодексу. В протоколі зазначають підстави для проведення цих дій, описують все, що було виявлено, в тій послідовності, в якій це відбувалося, і в тому саме вигляді, в якому спостерігалось під час проведення дії. До протоколу додають відповідні схеми, фотознімки, плани, документи.

## **Глава 18 ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ**

### **Стаття 196. Порядок призначення експертизи**

Експертиза призначається у випадках, передбачених статтями 75 і 76 цього Кодексу.

При необхідності проведення експертизи слідчий складає мотивовану постанову, в якій, крім даних, зазначених у статті 130 цього Кодексу, вказує підстави для проведення експертизи, прізвище експерта або назву установи, експертам якої доручається провести експертизу, питання, з яких експерт повинен дати висновок, об'єкти, які мають бути досліджені, а також перелічує матеріали, що пред'являються експертові для ознайомлення.

Коли експертиза проводиться не в експертній установі, слідчий, упевнившись в особі експерта, вручає йому копію постанови про призначення експертизи, роз'яснює обов'язки і права, встановлені статтею 77 цього Кодексу, і попереджає його про кримінальну відповідальність за статтею 385 Кримінального кодексу України за відмову від виконання покладених на нього обов'язків, а також про відповідальність за статтею 384 Кримінального кодексу України за дачу завідомо неправдивого висновку. Про виконання цих дій слідчий складає протокол, в якому, крім даних, передбачених статтею 85 цього Кодексу, зазначає також відомості про особу експерта, його компетентність у певній галузі знань і зроблені ним заяви.

Коли експертиза проводиться в експертній установі, експерт зазначає у вступній частині висновку, що він попереджений про кримінальну відповідальність за дачу завідомо неправдивого висновку, і стверджує це своїм підписом.

(Стаття 196 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2670-III від 12.07.2001)

### **Стаття 197. Права обвинуваченого при призначенні і проведенні експертизи**

При призначенні і проведенні експертизи обвинувачений має право:

- 1) заявити відвід експертові;
- 2) просити про призначення експерта з числа вказаних ним осіб;
- 3) просити про постановку перед експертизою додаткових питань;
- 4) давати пояснення експертові;
- 5) пред'являти додаткові документи;
- 6) ознайомлюватися з матеріалами експертизи і висновком експерта після закінчення експертизи;
- 7) заявляти клопотання про призначення нової або додаткової експертизи.

Обвинуваченому за його клопотанням слідчий може дозволити бути присутнім при проведенні експертом окремих досліджень і давати пояснення. Слідчий повинен ознайомити обвинуваченого з постановою про призначення експертизи і роз'яснити йому його права, встановлені цією статтею, про що складається протокол з додержанням вимог статті 85 цього Кодексу.

Постанова про призначення судово-психіатричної експертизи не оголошується обвинуваченому в тих випадках, коли його психічний стан робить це неможливим.

У випадках, коли експертиза призначається до притягнення особи як обвинуваченого, правила цієї статті застосовуються до підозрюваного у вчиненні злочину.

#### **Стаття 198. Проведення експертизи в експертній установі**

Одержавши постанову про призначення експертизи, керівник експертної установи доручає проведення експертизи одному або декільком експертам. Ці експерти дають висновок від свого імені і несуть за цього особисту відповідальність.

#### **Стаття 199. Одержання зразків для експертного дослідження**

У разі потреби слідчий має право винести постанову про вилучення або відібрання зразків почерку та інших зразків, необхідних для експертного дослідження. Про відібрання зразків складається протокол.

Зразки зберігаються за правилами зберігання речових доказів (статті 79Д81 цього Кодексу).

#### **Стаття 200. Висновок експерта**

Після проведення необхідних досліджень експерт складає висновок, в якому повинно бути зазначено: коли, де, ким (прізвище, освіта, спеціальність, учений ступінь і звання, посада експерта), на якій підставі була проведена експертиза, хто був присутній при проведенні експертизи, питання, що були поставлені експертіві, які матеріали експерт використав та які провів дослідження, мотивовані відповіді на поставлені питання. Коли при проведенні експертизи експерт виявить факти, які мають значення для справи і з приводу яких йому не були поставлені питання, він вправі на них вказати в своєму висновку. Висновок підписується експертом.

#### **Стаття 201. Допит експерта**

Ознайомившись з висновком експерта, слідчий має право допитати експерта з метою одержання роз'яснення або доповнення висновку. Про допит експерта складається протокол.

#### **Стаття 202. Пред'явлення обвинуваченому матеріалів експертизи**

Матеріали експертизи пред'являються обвинуваченому.

Про пред'явлення обвинуваченому матеріалів експертизи слідчий складає протокол, в якому зазначає пояснення, зауваження та заперечення обвинуваченого і його клопотання. Питання про задоволення клопотання обвинуваченого вирішує слідчий за правилами статті 129 цього Кодексу.

У випадках, коли експертиза проведена до притягнення особи як обвинуваченого, матеріали експертизи пред'являються підозрюваному у вчиненні злочину.

#### **Стаття 203. Призначення додаткової або повторної експертизи**

У випадках, передбачених статтею 75 цього Кодексу, слідчий мотивованою постановою може призначити додаткову або повторну експертизу, яка проводиться з додержанням правил цієї глави Кодексу.

#### **Стаття 204. Визначення психічного стану обвинуваченого**

Коли в справі є дані, які дають підстави вважати, що обвинувачений під час вчинення суспільно небезпечного діяння був у неосудному або обмежено осудному стані, а також, коли він вчинив злочин в осудному стані, але після вчинення злочину захворів психічною хворобою, яка позбавляє його можливості усвідомлювати свої дії або керувати ними, слідчий для визначення психічного стану обвинуваченого призначає судово-психіатричну експертизу.

(Стаття 204 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2670-III від 12.07.2001)

#### **Стаття 205. Направлення обвинуваченого на стаціонарну експертизу**

Якщо при проведенні судово-медичної або судово-психіатричної експертизи виникає необхідність тривалого спостереження за обвинуваченим або дослідження його, суд за поданням слідчого, погодженого з прокурором, поміщає його у відповідний медичний заклад, про що виносить постанову.

Подання розглядається з додержанням порядку, визначеного частиною п'ятою статті 165-2, на постанову судді прокурором, обвинуваченим, його захисником чи законним представником протягом 3 діб може бути подана апеляція до апеляційного суду. Подача апеляції не зупиняє виконання постанови судді.

(Стаття 205 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X від 16.04.84, Законом N 2533-III від 21.06.2001 – набуває чинності з 29.06.2001)

### **Глава 19 ЗУПИНЕННЯ ДОСУДОВОГО СЛІДСТВА**

#### **Стаття 206. Підстави та порядок зупинення слідства**

Досудове слідство в кримінальній справі зупиняється у випадках:

- 1) коли місцезнаходження обвинуваченого невідоме;
- 2) коли психічне або інше тяжке захворювання обвинуваченого перешкоджає закінченню провадження в справі;
- 3) коли не встановлено особу, яка вчинила злочин;
- 4) зупинення судом слідчих дій на час розгляду скарги на постанову про порушення кримінальної справи.

У випадках, зазначених у пунктах 1 і 2 цієї статті, досудове слідство може бути зупинене тільки після того, як слідчий винесе постанову про притягнення певної особи як обвинуваченого і виконає всі слідчі дії, проведення яких можливе у відсутності обвинуваченого, а також вживе заходів до збереження документів та інших можливих доказів у справі.

У випадках, зазначених у пункті 3 цієї статті, досудове слідство може бути зупинене лише після проведення всіх необхідних і можливих слідчих дій для встановлення особи, яка вчинила злочин. Досудове слідство зупиняється мотивованою постановою слідчого, копія якої направляється прокуророві. Якщо в справі притягнуто двох або декількох обвинувачених, а підстави для зупинення справи відносяться не до всіх обвинувачених, слідчий вправі виділити і зупинити справу відносно окремих обвинувачених або зупинити провадження в усій справі.

{ Стаття 206 із змінами, внесеними згідно із Законом N 462-V ( 462-16 ) від 14.12.2006 }

#### **Стаття 207. Зупинення слідства, коли місцезнаходження обвинуваченого невідоме**

Коли місцезнаходження обвинуваченого невідоме, слідчий оголошує його розшук, керуючись статтею 138 цього Кодексу, а слідство зупиняє з додержанням вимог частини 2 статті 206 цього Кодексу до розшуку обвинуваченого.

### **Стаття 208. Зупинення слідства при тимчасовому тяжкому захворюванні обвинуваченого**

У випадках, коли слідством буде встановлено, що обвинувачений після вчинення злочину тимчасово тяжко захворів, слідчий зупиняє провадження у справі з додержанням вимог частини 2 статті 206 цього Кодексу до видужання обвинуваченого.

При цьому обраний щодо обвинуваченого запобіжний захід може бути залишений або скасований.

Після видужання обвинуваченого слідство відновлюється і закінчується провадженням на загальних підставах.

### **Стаття 209. Зупинення слідства, коли не встановлено особи, яка вчинила злочин**

Коли особа, яка вчинила злочин, не встановлена, слідчий зупиняє досудове слідство в справі з додержанням вимог частини 3 статті 206 цього Кодексу і зобов'язаний як безпосередньо, так і через органи дізнання вживати заходів до встановлення особи, що вчинила злочин.

### **Стаття 210. Відновлення слідства**

У разі потреби відновити досудове слідство слідчий складає мотивовану постанову, копія якої направляється прокуророві.

### **Стаття 211. Закриття справи, в якій слідство зупинено**

Справа, в якій слідство зупинено, підлягає закриттю:

1) по закінченні строків давності притягнення до кримінальної відповідальності, зазначених у статтях 49 і 106 Кримінального кодексу України, а у випадках, зазначених у частині 1 статті 7 цього Кодексу, Д і до закінчення цих строків;

2) у випадках, передбачених пунктами 4, 8, 9, 10 і 11 частини 1 статті 6 цього Кодексу.  
(Стаття 211 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР N 117-VIII від 30.08.71, N 6834-X від 16.04.84, Законами N 3351-XII від 30.06.93, N 2670-III від 12.07.2001)

## **Глава 20 ЗАКІНЧЕННЯ ДОСУДОВОГО СЛІДСТВА**

### **Стаття 212. Форми закінчення досудового слідства**

Досудове слідство закінчується складанням обвинувального висновку або постанови про закриття справи чи постанови про направлення справи до суду для вирішення питання про застосування примусових заходів медичного характеру.

(Стаття 212 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X від 16.04.84)

### **Стаття 213. Підстави до закриття справи**

Кримінальна справа закривається:

1) при наявності підстав, зазначених у статті 6 цього Кодексу;

2) при недоведеності участі обвинуваченого у вчиненні злочину.

(Стаття 213 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 1851-IX від 23.03.77, Законом N 2670-III від 12.07.2001)

### **Стаття 214. Порядок закриття справи**

Слідчий закриває справу мотивованою постановою, в якій, крім даних, передбачених у статті 130 цього Кодексу, зазначає: відомості про особу обвинуваченого, суть справи, підстави для закриття справи, рішення про скасування запобіжного заходу і заходів по забезпеченню

цивільного позову та можливої конфіскації майна, а також рішення в питанні про речові докази відповідно до статті 81 цього Кодексу.

Якщо розслідуванням встановлено факти, які вимагають застосування заходів громадського або дисциплінарного впливу чи адміністративного стягнення щодо особи, яка притягалася як обвинувачений, або щодо інших осіб, слідчий, закриваючи кримінальну справу, доводить ці факти до відома громадської організації, товариського суду, трудового колективу або адміністрації підприємства, установи, організації для вжиття відповідних заходів впливу або надсилає матеріали справи до суду для застосування заходів адміністративного стягнення.

Копія постанови про закриття справи надсилається прокуророві, особі, що притягалася до кримінальної відповідальності, особі, за заявою якої була порушена справа, а також потерпілому та цивільному позивачеві.

(Стаття 214 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X від 16.04.84; Законом N 1833-III від 22.06.2000)

### **Стаття 215. Оскарження постанови про закриття справи**

Постанова слідчого про закриття справи може бути оскаржена прокуророві в семиденний строк з дня одержання письмового повідомлення або копії постанови про закриття справи.

Особа, щодо якої провадилося слідство, має право оскаржити цю постанову в частині, яка стосується підстав і мотивів закриття справи.

В разі закриття справи через смерть обвинуваченого близькі родичі і громадські організації вправі з метою реабілітації померлого просити про доведення досудового слідства до кінця.

В разі оскарження постанови слідчого про закриття справи прокурор знайомиться із справою і не пізніше тридцяти днів з дня надходження скарги скасовує постанову про закриття справи і відновлює досудове слідство або залишає скаргу без задоволення, про що повідомляє особі, яка подавала скаргу.

Постанову прокурора, слідчого і органу дізнання про відмову в порушенні кримінальної справи може бути оскаржено особою, інтересів якої вона стосується, або її представником до суду в порядку, передбаченому статтею 236-1 цього Кодексу.

(Стаття 215 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР від 27.06.61, N 6834-X від 16.04.84, Законами N 2857-XII від 15.12.92, N 2533-III від 21.06.2001 – набуває чинності з 29.06.2001)

### **Стаття 216. Відновлення слідства в закритій справі**

Досудове слідство в закритій справі може бути відновлене у межах встановлених строків давності притягнення до кримінальної відповідальності постановою прокурора, начальника слідчого відділу, а у випадках, передбачених частиною третьою статті 236-6 цього Кодексу, Д постановою судді.

(Стаття 216 в редакції Закону N 2857-XII від 15.12.92)

### **Стаття 217. Ознайомлення потерпілого, цивільного позивача і цивільного відповідача з матеріалами справи**

Визнавши досудове слідство в справі, яка підлягає направленню для віддання обвинуваченого до суду, закінченим, слідчий повідомляє про це потерпілого та його представника, цивільного позивача, цивільного відповідача або їх представників і роз'яснює їм їх право ознайомитися з матеріалами справи; про це слідчий складає відповідний протокол або додає до справи копію письмового повідомлення.

В разі письмового або усного клопотання зазначених осіб про ознайомлення їх з матеріалами справи слідчий повинен надати потерпілому і його представникові, цивільному позивачеві, цивільному відповідачеві або їх представникам можливість ознайомитися з ними.

Цивільний відповідач може знайомитися з матеріалами справи в межах, передбачених частиною 2 статті 51 цього Кодексу.

Зазначені особи мають право робити виписки із справи і заявляти клопотання про доповнення слідства, щодо яких слідчий приймає рішення за правилами, передбаченими статтею 129 цього Кодексу.

Матеріали про застосування заходів безпеки щодо осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, для ознайомлення зазначеним особам не пред'являються.

Оголошення про закінчення слідства і пред'явлення матеріалів справи для ознайомлення оформляється протоколом з додержанням правил статті 220 цього Кодексу.

(Стаття 217 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X від 16.04.84, Законом N 1381-XIV від 13.01.2000)

### **Стаття 218. Оголошення обвинуваченому про закінчення слідства і пред'явлення йому матеріалів справи**

Визнавши зібрані докази достатніми для складання обвинувального висновку і виконавши вимоги статті 217 цього Кодексу, слідчий зобов'язаний оголосити обвинуваченому, що слідство в його справі закінчено і що він має право на ознайомлення з усіма матеріалами справи як особисто, так і з допомогою захисника, а також може заявити клопотання про доповнення досудового слідства. Слідчий зобов'язаний роз'яснити обвинуваченому право заявити клопотання про розгляд його справи у суді першої інстанції одноособово суддею чи колегіально судом у складі трьох осіб у випадках, передбачених законом.

Якщо обвинувачений не виявив бажання ознайомитися з матеріалами справи з участю захисника, йому пред'являються для ознайомлення всі матеріали справи. При ознайомленні з матеріалами справи обвинувачений вправі робити виписки з матеріалів справи і порушувати клопотання. Якщо в справі притягнуто декількох обвинувачених, слідчий повинен пред'явити кожному з них усі матеріали слідства.

Про те, що обвинуваченому оголошено про закінчення слідства і що йому пред'явлено матеріали справи для ознайомлення, зазначається в протоколі про оголошення обвинуваченому про закінчення слідства і пред'явлення йому матеріалів справи.

Якщо у справі бере участь захисник, слідчий надає можливість ознайомитися з усіма матеріалами справи і захисникові, про що складає окремий протокол. При цьому пред'явлення матеріалів справи має бути відкладено до явки захисника, але не більше як на три дні. При неможливості для обраного обвинуваченим захисника з'явитися в цей строк слідчий вживає заходів, передбачених частинами четвертою і шостою статті 47 цього Кодексу.

Матеріали досудового слідства пред'являються для ознайомлення підшитими і пронумерованими. Матеріали про застосування заходів безпеки щодо осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, для ознайомлення не пред'являються і зберігаються окремо від кримінальної справи.

Обвинуваченого і його захисника не можна обмежувати в часі, потрібному їм, щоб ознайомитися з усіма матеріалами справи.

(Стаття 218 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 986-VIII від 30.08.72, Законами N 3780-XII від 23.12.93, N 305/94-ВР від 20.12.94, N 1381-XIV від 13.01.2000, N 2533-III від 21.06.2001 — набуває чинності з 29.06.2001, N 658-IV від 03.04.2003)

### **Стаття 219. Права захисника при ознайомленні з усіма матеріалами справи**

Захисник обвинуваченого при ознайомленні з матеріалами справи має право: робити виписки, мати побачення з обвинуваченим віч-на-віч, роз'яснювати обвинуваченому зміст обвинувачення, обмірковувати з обвинуваченим питання про заявлення клопотань, подавати докази, заявляти відводи, оскаржувати дії та рішення слідчого і прокурора.



**Стаття 220. Протокол про оголошення обвинуваченому про закінчення слідства і про пред'явлення йому і його захисникові матеріалів справи**

Про оголошення обвинуваченому про закінчення досудового слідства і про пред'явлення йому матеріалів справи для ознайомлення слідчий складає протокол з додержанням правил статті 85 цього Кодексу. Крім того, в протоколі зазначається, які саме матеріали (кількість томів і аркушів) були пред'явлені для ознайомлення, чи ознайомилися обвинувачений і захисник з матеріалами справи, протягом якого часу проходило ознайомлення із справою і які клопотання були заявлені обвинуваченим та його захисником.

Протокол пред'явлення обвинуваченому матеріалів досудового слідства підписують обвинувачений, слідчий і захисник, якщо він бере участь у справі.

**Стаття 221. Розв'язання клопотань, заявлених при ознайомленні з матеріалами справи**

Клопотання про доповнення досудового слідства, про зміну кваліфікації злочину і закриття справи можуть бути заявлені обвинуваченим і його захисником усно або письмово. Усні клопотання заносяться до протоколу, письмові клопотання додаються до справи. Слідчий зобов'язаний задовольнити клопотання обвинуваченого і його захисника, якщо обставини, для з'ясування яких заявлено клопотання, мають значення для справи.

Про відмову задовольнити клопотання слідчий складає мотивовану постанову, яку оголошує обвинуваченому і його захисникові.

Якщо при провадженні додаткових слідчих дій присутній захисник, то він вправі через слідчого задавати питання свідкові, потерпілому, експертові, спеціалістові і обвинуваченому, а також клопотатися про занесення до протоколу обставин, які мають значення для справи. Слідчий може відвести запитання, які ставить захисник, але відведене запитання заносить до протоколу.

(Стаття 221 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР N 117-VIII від 30.08.71, N 6834-X від 16.04.84)

**Стаття 222. Пред'явлення обвинуваченому та іншим учасникам процесу додаткових матеріалів слідства**

Після проведення додаткових слідчих дій слідчий зобов'язаний ознайомити обвинуваченого і його захисника, а також надати можливість ознайомитися потерпілому і його представникові, цивільному позивачеві, цивільному відповідачеві або їх представникам з усіма додатковими матеріалами, а в разі їх клопотання Д з усією справою, додержуючись вимог статей 217Д221 цього Кодексу.

(Стаття 222 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X від 16.04.84)

**Стаття 223. Обвинувальний висновок**

Після закінчення слідства і виконання вимог статей 217Д222 цього Кодексу слідчий складає обвинувальний висновок.

Обвинувальний висновок складається з описової і резолютивної частини. В описовій частині зазначаються: обставини справи як їх встановлено на досудовому слідстві; місце, час, способи, мотиви і наслідки злочину, вчиненого кожним з обвинувачених, а також докази, які зібрано в справі, і відомості про потерпілого; показання кожного з обвинувачених по суті пред'явленого йому обвинувачення, доводи, наведені ним на свій захист, і результати їх перевірки; наявність обставин, які обтяжують та пом'якшують його покарання.

При посиланні на докази обов'язково зазначаються аркуші справи.

В резолютивній частині наводяться відомості про особу кожного з обвинувачених, коротко викладається суть пред'явленого обвинувачення з зазначенням статті кримінального закону, яка передбачає даний злочин.

Обвинувальний висновок підписує слідчий з зазначенням місця і часу його складання.

Якщо обвинувальний висновок складено мовою, якою не володіє обвинувачений, його має бути перекладено на рідну мову обвинуваченого або іншу мову, якою він володіє. Переклад обвинувального висновку приєднується до справи.

(Стаття 223 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X від 16.04.84, Законом N 2670-III від 12.07.2001)

#### **Стаття 224. Додатки до обвинувального висновку**

До обвинувального висновку додаються:

- 1) список осіб, що підлягають виклику в судове засідання, з зазначенням їх адреси і аркушів справи, де викладені їх показання або висновки;
- 2) довідка про рух справи та про застосування запобіжного заходу з зазначенням часу і місця тримання під вартою кожного з обвинувачених, якщо вони заарештовані;
- 3) довідки про речові докази, про цивільний позов, про заходи, вжиті до забезпечення цивільного позову і можливої конфіскації майна;
- 4) довідка про судові витрати в справі за час досудового слідства з посиланням на відповідні аркуші справи.

У списку осіб, які підлягають виклику в судове засідання, з метою нерозголошення відомостей про осіб, щодо яких у порядку, передбаченому статтями 52-1 та 52-3 цього Кодексу, застосовані заходи безпеки, замість їх справжніх прізвища, ім'я і по батькові зазначається псевдонім, а замість адреси — назва органу, який здійснює заходи безпеки, та його адреса.

(Стаття 224 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1381-XIV від 13.01.2000)

#### **Стаття 225. Направлення справи прокуророві**

Склавши обвинувальний висновок, слідчий направляє справу прокуророві.

#### **Стаття 226. Закінчення досудового слідства у справах осіб, визнаних неосудними**

Коли на підставі висновку судово-психіатричної експертизи та інших доказів буде встановлено, що особа, яка притягнута або підлягає притягненню до кримінальної відповідальності, під час вчинення суспільно небезпечного діяння була в неосудному стані або в дальшому захворіла душевною хворобою, яка позбавляє її можливості усвідомлювати свої дії або керувати ними, то слідчий складає мотивовану постанову, керуючись статтею 417 цього Кодексу.

### **Глава 21 НАГЛЯД ПРОКУРОРА ЗА ВИКОНАННЯМ ЗАКОНІВ ОРГАНАМИ ДІЗНАННЯ І ДОСУДОВОГО СЛІДСТВА**

#### **Стаття 227. Повноваження прокурора по здійсненню нагляду за виконанням законів органами дізнання і досудового слідства**

Здійснюючи нагляд за виконанням законів органами дізнання і досудового слідства, прокурор у межах своєї компетенції:

- 1) вимагає від органів дізнання і досудового слідства для перевірки кримінальні справи, документи, матеріали та інші відомості про вчинені злочини, хід дізнання, досудового слідства і встановлення осіб, які вчинили злочини; перевіряє не менш як один раз на місяць виконання вимог закону про приймання, реєстрацію і вирішення заяв та повідомлень про вчинені або ті, що готуються, злочини;
- 2) скасовує незаконні і необґрунтовані постанови слідчих та осіб, які провадять дізнання;
- 3) дає письмові вказівки про розслідування злочинів, про обрання, зміну або скасування запобіжного заходу, кваліфікацію злочину, проведення окремих слідчих дій та розшук осіб, які вчинили злочини;

4) доручає органам дізнання виконання постанов про затримання, привід, взяття під варту, проведення обшуку, виїмки, розшук осіб, які вчинили злочини, виконання інших слідчих дій, а також дає вказівки про вжиття необхідних заходів для розкриття злочинів і виявлення осіб, які їх вчинили, по справах, що перебувають у провадженні прокурора або слідчого прокуратури;

5) бере участь у провадженні дізнання і досудового слідства і в необхідних випадках особисто провадить окремі слідчі дії або розслідування в повному обсязі по будь-якій справі;

6) санкціонує проведення обшуку, відсторонення обвинуваченого від посади та інші дії слідчого і органу дізнання у випадках, передбачених цим Кодексом;

7) продовжує строк розслідування у випадках і порядку, встановлених цим Кодексом;

7-1) дає згоду або подає до суду подання про обрання запобіжного заходу у вигляді взяття під варту, а також про продовження строку тримання під вартою в порядку, встановленому цим Кодексом;

8) повертає кримінальні справи органам досудового слідства з своїми вказівками щодо провадження додаткового розслідування;

9) вилучає від органу дізнання і передає слідчому будь-яку справу, передає справу від одного органу досудового слідства іншому, а також від одного слідчого іншому з метою забезпечення найбільш повного і об'єктивного розслідування;

10) усуває особу, яка провадить дізнання, або слідчого від дальшого ведення дізнання або досудового слідства, якщо вони допустили порушення закону при розслідуванні справи;

11) порушує кримінальні справи або відмовляє в їх порушенні; закриває або зупиняє провадження в кримінальних справах; дає згоду на закриття кримінальної справи слідчим в тих випадках, коли це передбачено цим Кодексом; затверджує обвинувальні висновки (постанови); направляє кримінальні справи до суду;

12) вирішує питання про допущення захисника до участі в справі.

Прокурор здійснює також інші повноваження, надані йому цим Кодексом.

Вказівки прокурора органам дізнання і досудового слідства у зв'язку з порушенням і розслідуванням ними кримінальних справ, дані в порядку, передбаченому цим Кодексом, є для цих органів обов'язковими. Оскарження одержаних вказівок вищестоящому прокуророві не зупиняє їх виконання, за винятком випадків, передбачених частиною 2 статті 114 цього Кодексу.

(Стаття 227 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР N 986-VIII від 30.08.72, N 6834-X від 16.04.84, Законами N 3351-XII від 30.06.93, N 2533-III від 21.06.2001 – набуває чинності з 29.06.2001)

### **Стаття 228. Перевірка прокурором справи з обвинувальним висновком**

Прокурор, одержавши від слідчого справу з обвинувальним висновком, зобов'язаний перевірити:

1) чи мала місце подія злочину;

2) чи має діяння, яке ставиться у вину обвинуваченому, склад злочину;

2-1) чи були додержані під час провадження дізнання і досудового слідства вимоги цього Кодексу про забезпечення права підозрюваного і обвинуваченого на захист;

3) чи немає в справі обставин, що тягнуть за собою закриття справи згідно з статтею 213 цього Кодексу;

4) чи пред'явлено обвинувачення по всіх установлених злочинних діях обвинуваченого;

5) чи притягнуті як обвинувачені всі особи, що викриті у вчиненні злочину;

6) чи правильно кваліфіковано дії обвинуваченого за статтями кримінального закону;

7) чи додержано вимог закону при складанні обвинувального висновку;

8) чи правильно обрано запобіжний захід;

9) чи вжито заходів до забезпечення відшкодування збитків, заподіяних злочином, і можливої конфіскації майна;

10) чи виявлено причини та умови, які сприяли вчиненню злочину, і чи вжито заходів до їх усунення;

11) чи додержано органами дізнання або досудового слідства всіх інших вимог цього Кодексу.

(Стаття 228 із змінами, внесеними згідно з Указами ПВР N 117-VIII від 30.08.71, N 6834-X 16.04.84, Законами N 3351-XII від 30.06.93, N 3780-XII від 23.12.93)

### **Стаття 229. Рішення прокурора в справі з обвинувальним висновком**

Перевіривши справу з обвинувальним висновком, прокурор або його заступник приймає одно з таких рішень:

1) затверджує обвинувальний висновок або складає новий обвинувальний висновок;

2) повертає справу органам дізнання або слідчому із своїми письмовими вказівками для провадження додаткового розслідування;

3) закриває справу, склавши про це постанову з додержанням вимог статті 214 цього Кодексу.

Прокурор або його заступник вправі змінити складений слідчим список осіб, які підлягають виклику в судові засідання, а також скасувати чи змінити раніше обраний запобіжний захід або обрати запобіжний захід, якщо його не було обрано, чи поставити у випадках, передбачених цим Кодексом, перед судом питання про обрання запобіжного заходу у вигляді взяття під варту.

(Стаття 229 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X від 16.04.84, Законами N 3351-XII від 30.06.93, N 2533-III від 21.06.2001 – набуває чинності з 29.06.2001)

### **Стаття 230. Складання прокурором нового обвинувального висновку**

Якщо прокурор або його заступник не згоден з обвинувальним висновком, він вправі скласти новий обвинувальний висновок; при цьому раніше складений обвинувальний висновок із справи вилучається.

(Стаття 230 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X від 16.04.84)

### **Стаття 231. Зміна прокурором обвинувачення**

У разі необхідності змінити обвинувачення на більш тяжке або таке, що істотно змінює пред'явлене обвинувачення за фактичними обставинами, прокурор або його заступник повертає справу слідчому для додаткового розслідування і пред'явлення нового обвинувачення. Якщо зміна початкового обвинувачення не тягне за собою застосування статті кримінального закону з більш тяжкою санкцією і не зв'язана з істотною зміною обвинувачення за фактичними обставинами, прокурор або його заступник складає постанову, в якій зазначає зміни, що вносяться до обвинувального висновку.

(Стаття 231 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X від 16.04.84, Законом N 3351-XII від 30.06.93)

### **Стаття 232. Направлення прокурором справи до суду**

Прокурор або його заступник, затвердивши обвинувальний висновок, складений слідчим, або склавши новий обвинувальний висновок, направляє справу до суду, якому вона підсудна, і повідомляє суд про те, чи вважає він за потрібне підтримувати державне обвинувачення.

Одночасно з цим прокурор або його заступник повідомляє обвинуваченого, до якого суду направлена справа.

У виняткових випадках в разі особливої складності або важливості справи, що підсудна районному (міському), міжрайонному (окружному), військовому суду гарнізону, прокурор Автономної Республіки Крим, області, міст Києва чи Севастополя, військовий прокурор (на правах прокурора області) та їх заступники можуть направити її на розгляд відповідно Верховному суду Автономної Республіки Крим, обласному, Київському чи Севастопольському міським судам, військовому суду регіону, Військово-Морських Сил.

Генеральний прокурор України, прокурори Автономної Республіки Крим, областей, міста Києва і прирівняні до них прокурори, їх заступники, районні, міські та прирівняні до них прокурори мають право відкликати із суду кримінальну справу, по якій попередній розгляд ще не відбувся.

(Стаття 232 із змінами, внесеними згідно з Указом ПВР N 6834-X від 16.04.84, Законами N 2857-XII від 15.12.92, N 3351-XII від 30.06.93, N 4018-XII від 24.02.94, N 2533-III від 21.06.2001 – набуває чинності з 29.06.2001)

### **Стаття 232-1. Дії прокурора у справах, які надійшли до нього від слідчого щодо направлення в суд для вирішення питання про звільнення від кримінальної відповідальності**

Одержавши від слідчого кримінальну справу, що надійшла в порядку, передбаченому статтями 7, 7-1, 7-2, 7-3, 8, 9, 10 і 11-1 цього Кодексу, прокурор перевіряє повноту проведеного розслідування, законність постанови і приймає одне з таких рішень:

- 1) дає письмову згоду з постановою слідчого і направляє справу до суду;
- 2) скасовує постанову слідчого і повертає йому справу з письмовими вказівками;
- 3) змінює постанову слідчого або виносить нову постанову.

(Кодекс доповнено статтею 232-1 згідно із Законом N 3787-XII від 23.12.93, із змінами, внесеними згідно із Законом N 2670-III від 12.07.2001)

### **Стаття 233. Строк розгляду прокурором справ, що надійшли від органів дізнання або слідчого**

Одержавши справу від органу дізнання або слідчого, прокурор зобов'язаний протягом не більше п'яти днів розглянути справу і дати їй належне спрямування.

## **Глава 22 ОСКАРЖЕННЯ ДІЙ СЛІДЧОГО І ПРОКУРОРА**

### **Стаття 234. Оскарження дій слідчого**

Дії слідчого можуть бути оскаржені прокуророві як безпосередньо, так і через слідчого.

Скарги можуть бути як письмові, так і усні. Усні скарги прокурор або слідчий заносить до протоколу.

Слідчий зобов'язаний протягом доби направити прокуророві скаргу, що надійшла до нього, разом із своїми поясненнями.

Подача скарги не зупиняє виконання дії, яка оскаржується, коли це не визнає за потрібне слідчий або прокурор.

Дії слідчого можуть бути оскаржені до суду.

( Положення частини шостої статті 234, які унеможливають розгляд судом на стадії досудового слідства скарг на постанови слідчого, прокурора стосовно приводів, підстав і порядку порушення кримінальної справи щодо певної особи, втратили чинність як такі, що є неконституційними, на підставі Рішення Конституційного Суду

№ 3-рп/2003 ( v003p710-03 ) від 30.01.2003 ) Скарги на дії слідчого розглядаються судом першої інстанції при попередньому розгляді справи або при розгляді її по суті, якщо інше не передбачено цим Кодексом.

( Стаття 234 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2533-III ( 2533-14 ) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001 )

### **Стаття 235. Розв'язання скарг прокурором**

Прокурор протягом трьох днів після одержання скарги зобов'язаний розв'язати її і повідомити про результати скаржника. Скаргу і копію повідомлення про результати розв'язання її приєднують до справи.

Відмова у задоволенні скарги повинна бути мотивована.

Рішення прокурора може бути оскаржене вищестоящому прокуророві.

### **Стаття 236. Оскарження дій прокурора**

Скарга на дії прокурора при проведенні ним досудового слідства або окремих слідчих дій у справі подається вищестоящому прокуророві, який її розв'язує в порядку і в строки, що передбачені статтями 234 і 235 цього Кодексу.

Дії прокурора можуть бути оскаржені до суду.

( Положення частини третьої статті 236, які унеможливають розгляд судом на стадії досудового слідства скарг на постанови слідчого, прокурора стосовно приводів, підстав і порядку порушення кримінальної справи щодо певної особи, втратили чинність як такі, що є неконституційними, на підставі Рішення Конституційного Суду № 3-рп/2003 ( v003p710-03 ) від 30.01.2003 ) Скарги на дії прокурора розглядаються судом першої інстанції при попередньому розгляді справи або при розгляді її по суті, якщо інше не передбачено цим Кодексом.

( Стаття 236 із змінами, внесеними згідно із Законами № 2857-XII ( 2857-12 ) від 15.12.92, № 2533-III ( 2533-14 ) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001 )

### **Стаття 236-1. Оскарження до суду постанови про відмову в порушенні справи**

Скарга на постанову органу дізнання, слідчого, прокурора про відмову в порушенні кримінальної справи подається особою, інтересів якої вона стосується, або її представником до районного (міського) суду за місцезнаходженням органу або роботи посадової особи, яка винесла постанову, протягом семи днів з дня отримання копії постанови чи повідомлення прокурора про відмову в скасуванні постанови.

(Кодекс доповнено статтею 236-1 згідно із Законом № 2857-XII від 15.12.92; в редакції Закону № 2533-III від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001)

### **Стаття 236-2. Розгляд суддею скарги на постанову про відмову в порушенні справи**

Скарга на постанову прокурора, слідчого, органу дізнання про відмову в порушенні кримінальної справи розглядається суддею одноособово не пізніше десяти днів з дня її надходження до суду.

Суддя витребує матеріали, на підставі яких було відмовлено в порушенні справи, знайомиться з ними і повідомляє прокурора та особу, яка подала скаргу, про час її розгляду. В

разі необхідності суддя заслуховує пояснення особи, яка подала скаргу. При розгляді скарги ведеться протокол судового засідання.

Розглянувши скаргу, суддя залежно від того, чи були при відмові у порушенні справи виконані вимоги статті 99 цього Кодексу, приймає одне з таких рішень:

1) скасовує постанову про відмову в порушенні справи і повертає матеріали для проведення додаткової перевірки;

2) залишає скаргу без задоволення.

На постанову судді прокурором, особою, яка подала скаргу, протягом семи діб з дня її винесення може бути подана апеляція до апеляційного суду.

Копія постанови судді надсилається особі, яка винесла постанову, що була оскаржена, прокуророві та особі, яка подавала скаргу.

(Кодекс доповнено статтею 236-2 згідно із Законом N 2857-XII від 15.12.92; із змінами, внесеними згідно із Законами N 2533-III від 21.06.2001 – набуває чинності з 29.06.2001, N 3150-IV від 30.11.2005)

( Статтю 236-3 виключено на підставі Закону N 2533-III ( 2533-14 ) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001 )

( Статтю 236-4 виключено на підставі Закону N 2533-III ( 2533-14 ) від 21.06.2001 - набуває чинності з 29.06.2001 )

#### **Стаття 236-5. Оскарження до суду постанови про закриття справи**

Постанова органу дізнання, слідчого, прокурора про закриття кримінальної справи може бути оскаржена особою, інтересів якої вона стосується, або її представником до районного (міського) суду за місцерозташуванням органу або роботи посадової особи, яка винесла постанову, протягом семи днів з дня отримання її копії чи повідомлення прокурора про залишення скарги на цю постанову без задоволення.

(Кодекс доповнено статтею 236-5 згідно із Законом N 2857-XII від 15.12.92; в редакції Закону N 2533-III від 21.06.2001 – набуває чинності з 29.06.2001)

#### **Стаття 236-6. Розгляд суддею скарги на постанову про закриття справи**

Скарга на постанову органу дізнання, слідчого, прокурора про закриття справи розглядається суддею одноособово не пізніше п'яти днів, а у разі складності справи – десяти днів з дня надходження закритої справи до суду.

Суддя витребує справу, знайомиться з нею, а в разі необхідності заслуховує пояснення особи, яка подала скаргу на постанову.

Про час розгляду скарги суддя повідомляє прокурора та особу, що подала скаргу, які вправі взяти участь у її розгляді та висловити свої доводи. При розгляді скарги ведеться протокол судового засідання.

Розглянувши скаргу, суддя залежно від того, чи були при закритті справи виконані вимоги статей 213 і 214 цього Кодексу, приймає одне з таких рішень:

1) залишає скаргу без задоволення;

2) скасовує постанову про закриття справи і направляє справу прокурору для відновлення слідства або дізнання.

Скасовуючи постанову про закриття справи і направляючи справу прокурору для відновлення досудового слідства або дізнання, суддя вказує, які обставини належить з'ясувати при проведенні досудового розслідування.

На постанову судді прокурором, особою, яка подала скаргу, протягом семи діб з дня її винесення може бути подана апеляція до апеляційного суду.

Копія постанови судді надсилається особі, яка прийняла рішення про закриття справи, особі, яка подала скаргу на постанову, і прокурору, який відмовив у поновленні досудового слідства або дізнання.

(Кодекс доповнено статтею 236-6 згідно із Законом N 2857-XII від 15.12.92; із змінами, внесеними згідно із Законами N 2533-III від 21.06.2001 – набуває чинності з 29.06.2001, N 3150-IV від 30.11.2005)

### **Стаття 236-7. Оскарження до суду постанови про порушення справи**

Постанова органу дізнання, слідчого, прокурора про порушення кримінальної справи щодо конкретної особи чи за фактом вчинення злочину може бути оскаржена до місцевого суду за місцем розташування органу або роботи посадової особи, яка винесла постанову, з дотриманням правил підсудності.

Скарга на постанову органу дізнання, слідчого, прокурора про порушення кримінальної справи щодо особи може бути подана до суду особою, щодо якої було порушено кримінальну справу, її захисником чи законним представником.

Скарга на постанову органу дізнання, слідчого, прокурора про порушення кримінальної справи за фактом вчинення злочину може бути подана до суду особою, інтересів якої стосується порушена кримінальна справа, її захисником чи законним представником з достатнім обґрунтуванням порушення прав та законних інтересів відповідної особи. Якщо обґрунтування порушення прав та інтересів особи визнано суддею недостатнім, суддя приймає рішення про відмову у відкритті провадження з розгляду скарги. Відмова у відкритті провадження не позбавляє права повторно звертатися до суду.

Суд приймає до розгляду скаргу на постанову про порушення кримінальної справи протягом усього часу перебування справи у провадженні органу дізнання, слідчого, прокурора до моменту закінчення досудового слідства.

{ Кодекс доповнено статтею 236-7 згідно із Законом N 462-V ( 462-16 ) від 14.12.2006 }

### **Стаття 236-8. Розгляд судом скарги на постанову про порушення справи**

Скарга на постанову органу дізнання, слідчого, прокурора про порушення справи розглядається суддею одноособово не пізніше п'яти днів з дня її надходження до суду.

Про відкриття провадження за скаргою на постанову про порушення справи суддя протягом доби від дня надходження скарги до суду виносить постанову, копія якої направляється:

- 1) особі, яка подала скаргу, її захиснику або законному представнику;
- 2) органу, який порушив кримінальну справу або у провадженні якої вона перебуває;
- 3) прокурору;
- 4) потерпілому або особі, за заявою якої було порушено справу.

У постанові про відкриття провадження зазначаються:

- 1) час і місце судового розгляду скарги;
- 2) список осіб, явка яких у судові засідання є обов'язковою;
- 3) дії, які необхідно вчинити сторонам для забезпечення розгляду скарги;



4) строк подання до суду матеріалів, на підставі яких було прийнято рішення про порушення справи.

У постанові про відкриття провадження суддя вирішує питання про доцільність зупинення слідчих дій у справі на час розгляду скарги.

Постанова судді про відкриття провадження набирає законної сили з моменту її винесення і підлягає негайному виконанню.

Орган дізнання, слідчий або прокурор, у провадженні якого знаходиться справа, зобов'язаний у встановлений суддею строк подати до суду матеріали, на підставі яких було прийнято рішення про порушення справи. Матеріали, які подаються до суду, мають бути описані, прошиті та пронумеровані із зазначенням посади та прізвища особи, яка склала опис.

У разі неподання без поважних причин до суду матеріалів, на підставі яких було прийнято рішення про порушення справи, у встановлений суддею строк суддя вправі визнати відсутність цих матеріалів підставою для скасування постанови про порушення справи.

Якщо постановою суду вирішено питання про зупинення слідчих дій на час розгляду скарги, строк розгляду скарги не враховується у строк досудового слідства.

Обов'язок доведення правомірності порушення справи покладається на прокурора, неявка якого в судове засідання не перешкоджає розгляду справи.

Неявка без поважних причин у судове засідання особи, яка подала скаргу та присутність якої визнано суддею обов'язковою, є підставою для закриття провадження з розгляду скарги.

Суддя розглядає скаргу на підставі наявних у справі матеріалів у судовому засіданні.

У судовому засіданні, перевіривши явку сторін, суддя:

- 1) досліджує матеріали, на підставі яких було порушено справу;
- 2) заслуховує пояснення особи, яка подала скаргу, її захисників чи законних представників, потерпілого або особи, за заявою якої було порушено справу, якщо вони з'явилися у судове засідання;
- 3) заслуховує думку прокурора, якщо він з'явився у судове засідання;
- 4) у разі необхідності заслуховує пояснення особи, яка винесла постанову про порушення справи.

Під час розгляду скарги ведеться протокол судового засідання.

Під час судового розгляду скарги сторони мають право ознайомитися з матеріалами, які обґрунтовують порушення кримінальної справи, та вимагати їх оголошення у судовому засіданні.

Розглядаючи скаргу на постанову про порушення справи, суд повинен перевірити наявність приводів і підстав для винесення зазначеної постанови, законність джерел отримання даних, які стали підставою для винесення постанови про порушення справи, і не вправі розглядати й задалегідь вирішувати ті питання, які вирішуються судом при розгляді справи по суті.

За результатами розгляду скарги, залежно від того, чи були при порушенні справи додержані вимоги статей 94, 97, 98 цього Кодексу, суддя своєю мотивованою постановою:

- 1) залишає скаргу без задоволення;
- 2) задовольняє скаргу, скасовує постанову про порушення справи і виносить постанову про відмову в порушенні справи.

Набрання законної сили постановою судді про скасування постанови про порушення справи тягне за собою скасування запобіжних заходів, повернення вилучених речей та поновлення прав, щодо яких на час досудового слідства встановлювались обмеження.

Копія постанови судді надсилається прокурору, органу, який порушив кримінальну справу, органу, в провадженні якого вона перебуває, особі, яка подала скаргу, її захиснику чи законному представнику, потерпілому та особі, за заявою якої порушено кримінальну справу.

У разі відмови в задоволенні скарги матеріали справи повертаються органу, який проводить досудове слідство. Копії документів залишаються в матеріалах провадження по скарзі.

У разі скасування постанови про порушення справи та відмови у порушенні справи подані до суду документи зберігаються в матеріалах провадження по скарзі до набрання законної сили відповідною постановою судді. У подальшому ці матеріали зберігаються в суді.

На постанову судді протягом семи діб з дня її винесення може бути подана апеляція до апеляційного суду. Подача апеляції не зупиняє виконання постанови судді.

{ Кодекс доповнено статтею 236-8 згідно із Законом N 462-V  
( 462-16 ) від 14.12.2006 }

( ст.1 - ст.93-1 ( 1001-05 )  
( ст.237 - ст.449 ( 1003-05 )